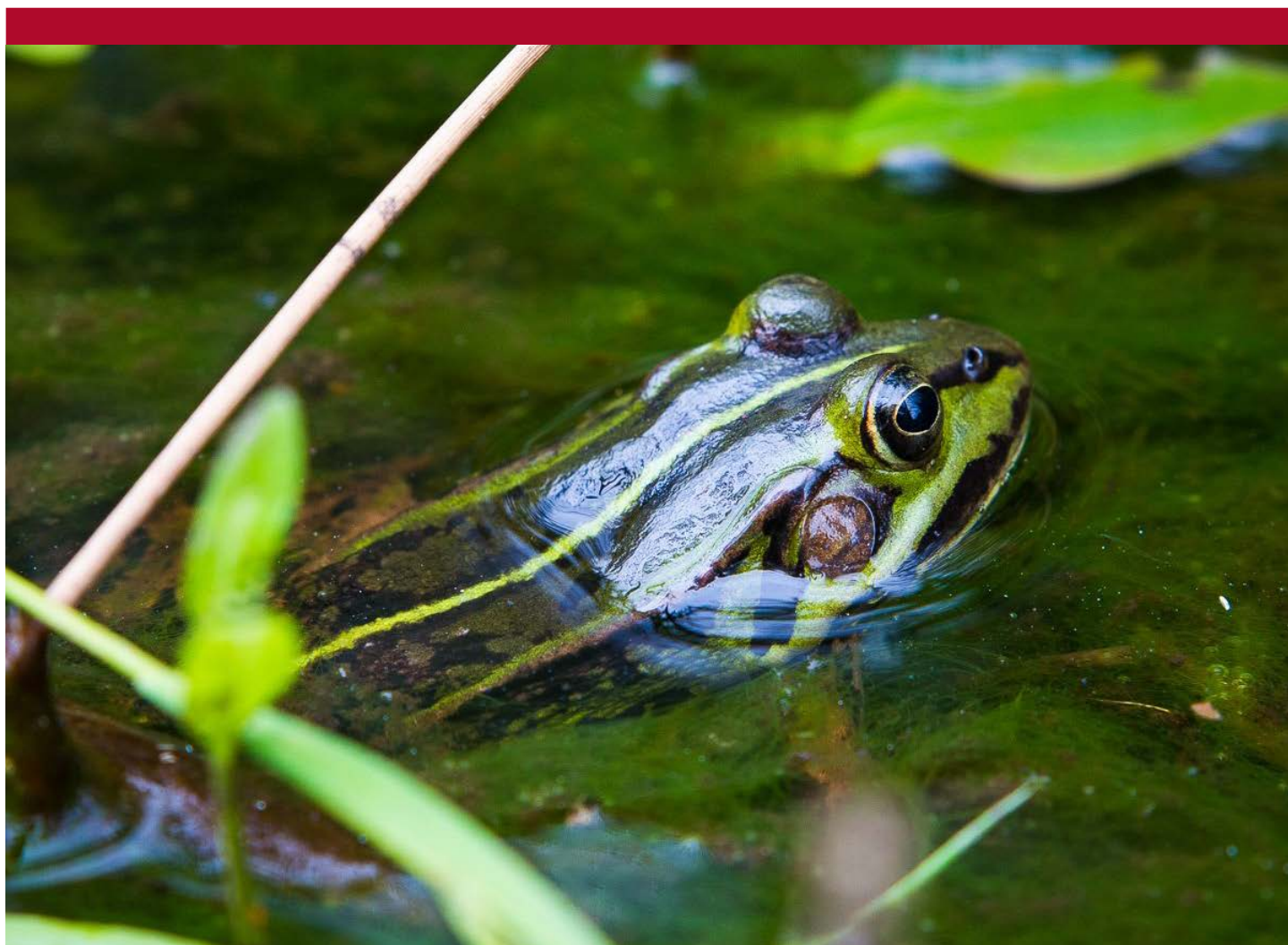

Miljökvalitetsmålen 2015

– Uppföljning av miljötillståndet i Blekinge

Innehållsförteckning

Inledning	4
Sammanfattning	5
Når vi miljö kvalitetsmålen i Blekinge?	6
Begränsad klimatpåverkan	8
Frisk luft	10
Bara naturlig försurning	12
Giftfri miljö	14
Skyddande ozonskikt	16
Säker strålmiljö	18
Ingen övergödning	20
Levande sjöar och vattendrag	22
Grundvatten av god kvalitet	25
Hav i balans samt levande kust och skärgård	27
Myllrande våtmarker	30
Levande skogar	32
Ett rikt odlingslandskap	34
God bebyggd miljö	36
Ett rikt växt- och djurliv	39

Rapportnamn:	Miljö kvalitetsmålen 2015 – Uppföljning av miljö tillståndet i Blekinge	
Text:	Sammanfattning	Anna-Karin Bilén
	Begränsad klimatpåverkan	Cecilia Näslund
	Frisk luft	Anna-Karin Bilén
	Bara naturlig försurning	Roger Johansson
	Giftfri miljö	Fredrik Andreasson
	Skyddande ozonskikt	Anna Antonsson
	Säker strålmiljö	Georg Marcusson
	Ingen övergödning	Gunnar Milvert
	Levande sjöar och vattendrag	Therese Stenholm Asp
	Grundvatten av god kvalitet	Maria Larsson
	Hav i balans samt levande kust och skärgård	Ulf Lindahl
	Myllrande våtmarker	Åke Widgren
	Levande skogar	Thomas Vestman, Skogsstyrelsen
	Ett rikt odlingslandskap	Maria Strand
Layout:	Anna-Karin Bilén och Martin Stålhammar	
	Foto/omslag: Robert Ekholm	
	Illustrationer: Tobias Flygar	
Diarienummer:	501-2577-15	
ISSN:	1651-8527	
Utgivare:	Länsstyrelsen i Blekinge län, 371 86 KARLSKRONA	
Hemsida:	www.lansstyrelsen.se/blekinge	
Utgåva:	Endast publicerad digitalt. Rapporten kan laddas ned på hemsidan.	
	© Länsstyrelsen Blekinge län	

Inledning

Sveriges miljöarbete ska syfta till en hållbar utveckling på alla nivåer och på lång sikt. Miljökvalitetsmålen har fastställts av riksdagen och arbetet genomförs gemensamt av olika aktörer i samhället.

Miljömål

Länsstyrelsen i Blekinge ansvarar tillsammans med Skogsstyrelsen för att samordna och administrera det regionala miljömålsarbetet. Detta innebär bland annat att ge vägledning och inspirera lokala och regionala aktörer som näringsliv, kommuner, kommunförbund, Region Blekinge och Landstinget Blekinge med flera.

Målstruktur för miljöarbetet

Generationsmålet

Det övergripande generationsmålet anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att miljökvalitetsmålen ska nås.

Generationsmålet är vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället. I målet står också att arbetet med att lösa de svenska miljöproblemen inte ska ske på bekostnad av att vi exporterar miljö- och hälsoproblem till andra länder.

Miljökvalitetsmål

De 16 nationella miljökvalitetsmålen med dess preciseringar anger det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till.

Etappmål

De tidigare delmålen har utgått och de ersätts successivt av nya etappmål. Etappmålen identifierar en önskad samhällsomställning. De är steg på vägen för att nå generationsmålet och ett eller flera miljökvalitetsmål. De visar vad Sverige kan göra och tydliggör var insatser bör sättas in.

Miljömål i Blekinge

Som miljömål för Blekinge län gäller de nationella miljökvalitetsmålen med tillhörande preciseringar och etappmål. Miljökvalitetsmålen följs upp årligen, både regionalt och nationellt. En gång per mandatperiod görs en [nationell fördjupad utvärdering](#), den senaste har nyligen publicerats. I uppföljningen av miljökvalitetsmålen bedöms om dagens styrmedel och de åtgärder som genomförs innan år 2020 är tillräckliga för att

nå målen. Bedömningen sammanfattas i betyget JA, NÄRA eller NEJ. Miljömålsbedömningarna finns tillgängliga på Miljömålsportalen (www.miljomal.se).

Miljömålsuppföljningen visar att även om tillståndet i Blekinges miljö förbättrats i många avseenden är takten i förändringarna för långsam. Vi står inför stora utmaningar, men genom att fokusera miljöarbetet och samordna våra satsningar, kan vi komma en bra bit framåt. I det regionala åtgärdsprogrammet för miljömålen och i Klimat- och energistrategin för Blekinge lyfts åtgärder som krävs för att generationsmålet och miljökvalitetsmålen ska uppnås. Det tydliggörs vad som krävs av olika aktörer, men det är upp till varje aktör att anta utmaningen!

Mer om miljömål...

- Hur den svenska miljön mår och hur arbetet för att nå miljömålen går kan följas på www.miljomal.se.
- En film om Sveriges miljömål finns på youtube.com/naturvardsverket.
- Information om miljömålen i Blekinge finner du också på Länsstyrelsens hemsida, www.lansstyrelsen.se/blekinge.

Sammanfattning

Inte något miljökvalitetsmål bedöms vara möjligt att nå till år 2020 i Blekinge. Målen för klimatpåverkan, ozonskikt och strålmiljö bedöms enbart på nationell nivå. För att kunna lämna över ett hållbart samhälle till nästa generation krävs fler effektiva styrmedel och att takten i åtgärdsarbetet ökar.

Det pågår åtgärder som förbättrar tillståndet i miljön, men takten är för långsam. Det behövs mer resurser och modiga politiska beslut för att möjliggöra en hållbar framtid, den framtid som vi är skyldiga våra barn!

Generellt ses ingen positiv utveckling för de mål och preciseringar som rör biologisk mångfald och bevarande av kulturmiljö. Färre lantbrukare och brist på betesdjur leder till igenväxande av hagmarker och likåldrig skog, vilket påverkar den biologiska mångfalden negativt. Obalansen mellan den tätbefolkade kusten och den glesbebyggda landsbygden är en utmaning på flera sätt i länet. Markanvändningskonflikter vid kusten medför behov av bra planeringsunderlag, där miljömålen är integrerade.

Övergödning är ett stort miljöproblem i Blekinges kustvatten. Därför är kontroll av enskilda avlopp och ökad anslutning till kommunala reningsverk mycket viktigt. Miljöstöden i det nya Landsbygdsprogrammet påverkar hur stora de antropogena utsläppen från jordbruket blir framöver. De senaste årens fynd av PFAS i dricksvatten visar på vikten av att skydda vattentäkter, genomföra riskbedömningar och undersöka förekomst av föroreningar. Internationella överenskommelser om kemikalier och minskade utsläpp till luft och vatten är nödvändigt för att uppnå flera miljökvalitetsmål.

Minskad biologisk mångfald påverkar tillsammans med klimätförändringar, övergödning och miljögifter de ekosystemtjänster som vi är beroende av för mänsklig välfärd och en hållbar samhällsutveckling. Lokala och regionala åtgärder såsom beslut om inköp av ekologisk mat och arbete för en Giftfri förskola är steg i rätt riktning. För att skapa en hållbar framtid måste vi förändra vår livsstil och vår attityd till konsumtion.

Når vi miljö kvalitetsmålen i Blekinge?

Miljö kvalitetsmål	Regional bedömning	Tablåtext	Nationell bedömning
Begränsad klimatpåverkan	För målet görs ingen bedömning på regional nivå.	Utsläppen av klimatpåverkande gaser minskar långsamt i Blekinge. De största utsläppen kommer från transportsektorn. För att kunna nå målet behövs kraftfulla åtgärder för omställning till ett samhälle som baseras på förnybar energi där den totala energianvändningen minimerats.	Nej
Frisk luft	Nej	Luftkvaliteten har förbättrats de senaste 20 åren men orsakar ändå skador på växter, kulturföremål och människors hälsa. För att nå målet behöver utsläppen minska från vägtrafik, sjöfart, energiproduktion, industri samt hushållens vedeldning och användning av lösningsmedel.	Nej
Bara naturlig försurning	Nej	Blekinge ligger i en region med kraftig försurning. Försurningen drabbar skogsmark, sjöar, vattendrag och grundvatten. Försurningen orsakas främst av atmosfäriskt nedfall av kväve- och svavelföreningar. Skogsbrukets uttag motverkar återhämtningen i miljön.	Nej
Giftfri miljö	Nej	De senaste åren har arbetet med att begränsa utsläpp av kemikalier, och deras skadliga verkningar på miljö och hälsa, intensifierats och utvecklats på ett positivt sätt. Trots det kommer miljö kvalitetsmålet inte att nås. Farliga kemiska ämnen har använts under lång tid och finns spridda överallt i vårt samhälle och i miljön.	Nej
Skyddande ozonskikt	För målet görs ingen bedömning på regional nivå.	Effektiv lagstiftning har minskat utsläppen av ozonnedbrytande ämnen markant i Sverige. Ozonskiktet förväntas börja återhämta sig år 2020. Regionalt måste arbetet med att omhänderta ozonnedbrytande ämnen i isoleringsmaterial och gamla kylmöbler, samt stoppa illegal handel, fortgå.	Ja
Säker strålmiljö	För målet görs ingen bedömning på regional nivå.	Antalet hudcancerfall ökar som en följd av den exponering av UV-strålning vi utsätter oss för. En av de viktigaste åtgärderna för att nå miljö kvalitetsmålet är att förändra människors livsstil och attityd kring utseende kopplat till solning. Hänsyn till problemet bör även tas vid kommunernas fysiska planering.	Nära
Ingen övergödning	Nej	Övergödning är ett stort problem i Blekinges kustvatten men inte lika stort för inlandsvattnet. Av länets bedömda sjöar och vattendrag har 86 procent klassats till god eller hög status med avseende på näringsämnen.	Nej
Levande sjöar och vattendrag	Nej	Vattendragen i Blekinge uppnår inte god ekologisk status. Natur- och friluftsvärden liksom ekosystemtjänster i sjöar och vattendrag hotas av dammar, exploatering och brist på kantzoner. Stora insatser och mer resurser behövs för tillsyn, restaurering och skydd av sötvattensmiljöer.	Nej

Miljö kvalitetsmål	Regional bedömning	Tablåtext	Nationell bedömning
Grundvatten av god kvalitet	Nej	I större grundvattentäkter är det vanligt med förekomst av bekämpningsmedelsrester. För enskilda brunnar är kvalitetsproblem mycket vanligt, men mer analysdata behövs för att förstå problemens storlek och art. Kunskapen om grundvatten måste höjas och arbetet med vattenskyddsområden måste stärkas.	Nej
Hav i balans samt levande kust och skärgård	Nej	Övergödning, miljögifter, fiske och exploatering påverkar det marina ekosystemet, ofta på ett storskaligt och gränsöverskridande sätt. Flera allvarliga störningar är svåra att koppla till någon speciell mänsklig påverkan.	Nej
Myllrande våtmarker	Nej	Arbetet med skydd och anläggande av nya våtmarker fortgår. Begränsade resurser försämrar dock möjligheten att målet ska uppnås i tid. Uppföljning av eventuella exploateringar och av våtmarkernas generella bevarandestatus är bristfällig.	Nej
Levande skogar	Nej	Tillgången på värdefulla skogsmiljöer är inte säkrad i länet. Kvaliteten på miljöhänsynen behöver bli bättre samtidigt som ökade bevarandeinsatser krävs. Högbonitets- och avenbokskogar är viktiga att satsa på vid sidan av gamla ek- och bokskogar. Formella skyddsåtgärder krävs särskilt i östra länet.	Nej
Ett rikt odlingslandskap	Nej	De viktigaste faktorerna för ett rikt odlingslandskap är aktiva lantbrukare och betande djur. I dag växer betesmarker igen och brukandet av åkrar upphör vilket minskar småbiotoperna, det öppna landskapet och den biologiska mångfalden.	Nej
God bebyggd miljö	Nej	Städer och tätorter vid södra kusten växer medan allt fler flyttar ifrån mindre orter, framför allt i den norra delen av länet. Expansionen medför ökade anspråk på bevarandeintressen vilket orsakar konflikter.	Nej
Ett rikt växt- och djurliv	Nej	Den biologiska mångfalden hotas främst av exploatering, igenväxning, ett rationellt jord- och skogsbruk samt fragmentering och isolering av områden med hög biologisk mångfald. Utvecklingen i Blekinge bedöms som negativ och stora insatser behövs för att bevara arter och restaurera livs-miljöer.	Nej

Teckenförklaring

Ja	JA: Miljö kvalitetsmålet är uppnått eller kommer att kunna nås med i dag beslutade styrmedel och med åtgärder genomförda före 2020.		POSITIV: Utvecklingen i miljön är positiv.
Nära	NÄRA: Miljö kvalitetsmålet är delvis uppnått eller kommer delvis att kunna nås.		NEUTRAL: Det går inte att se en tydlig riktning för utvecklingen i miljön.
Nej	NEJ: Miljö kvalitetsmålet är inte uppnått och kommer inte att kunna nås med befintliga och beslutade styrmedel och åtgärder.		NEGATIV: Utvecklingen i miljön är negativ.
			OKLAR: Tillräckliga underlag för bedömning av utvecklingen i miljön saknas.

Begränsad klimatpåverkan

Utsläppen av klimatpåverkande gaser minskar långsamt i Blekinge. De största utsläppen kommer från transportsektorn. För att kunna nå målet behövs kraftfulla åtgärder för omställning till ett samhälle som baseras på förnybar energi där den totala energianvändningen minimerats.

Resultat

Utsläppen i Blekinge minskar svagt

År 2013 var utsläppen av klimatpåverkande gaser i Blekinge totalt 671 000 ton i Blekinge, cirka 6 procent lägre än 2012. Om man exkluderar utsläppen från det nationella reservkraftverket i Karlshamn motsvarar det 4,3 ton per invånare. Blekinges mål för år 2020 är högst 3,5 ton per invånare. Transporter är den sektorssektor som står för störst utsläpp. Inom transportsektorn är det personbilar som ger störst klimatpåverkan i Blekinge. Sammantaget ger personbilarna dubbelt så stora utsläpp som lastbilar och bussar tillsammans [1]. Utsläppen av klimatpåverkande gaser i Sverige har minskat successivt sedan 1990, men samtidigt leder svensk konsumtion av utländska varor till ökade utsläpp. Om man räknar med utsläppen utomlands till följd av svensk konsumtion orsakar Sverige fortfarande minst lika stora utsläpp som på 1990-talet [2].

För att nå målet inom minskad klimatpåverkan krävs dels minskad total energianvändning, dels att fossila energikällor ersätts med förnybara. I Blekinge står förnybar energi för drygt 60 procent av den totala energianvändningen, en relativt hög andel om man jämför med andra län. Vindkraften har stor potential inom förnybar energi. Under 2014 ökade vindkraftsutbyggnaden i Blekinge något och mängden vindproducerad el uppgick till cirka 158 GWh [3]. Vindkraftsutbyggnaden måste öka för att kunna nå länets planeringsmål för vindkraft till 2015 (191 GWh).

Viktiga insatser de senaste åren

Kommunerna i länet arbetar aktivt med transporter, bland annat genom att öka andelen elfordon och utveckla länsövergripande laddinfrastruktur. Samtliga kommuner har medverkat i det fyraåriga projektet GreenCharge fas 1, som avslutades 2015. Alla kommunerna har också deltagit i förstudie om samlastning av kommunala transporter [4] där studieresa till kommun med etablerad samlastningsorganisation genomfördes under 2015.

År 2014 övergick kollektivtrafiken i Blekinge till att i huvudsak drivas med förnybara bränslen. Detta kommer att få genomslag i uppföljningen först från år 2016 (på grund av två års eftersläpning i publicerad statistik).

Analys och bedömning

På nationell nivå görs bedömningen att målet inte kommer att nås. Det sker ingen bedömning av miljökvalitetsmålet på regional nivå.

Temperaturen på jordklotet har stigit i takt med att växthusgaserna i atmosfären har ökat. En stor del av dagens utsläpp av växthusgaserna kan påverka jordens klimat mer än 100 år framåt i tiden. FN har utfärdat en ramkonvention om klimatförändringar [5]. EU:s medlemsstater har därefter enats om målet att begränsa ökningen av den globala medeltemperaturen till högst 2 grader [6] jämfört med förindustriell temperaturnivå. Sverige arbetar för att uppnå visionen om att år 2050 ska landet inte längre bidra till ökad halt av växthusgas i

atmosfären – Sveriges nettoutsläpp ska vara noll [7]. Uppgiften är mycket ambitiös eftersom detta kräver en omställning av hela samhället.

Regionala förutsättningar för måluppfyllelse

Blekinges klimat- och energistrategi för perioden 2013 till 2016 [8] utgör ett bra stöd för olika samhällsaktörer att genomföra åtgärder för minskad energianvändning och övergång till förnybar energi. Forumet Klimatsamverkan Blekinge [9] fungerar som en plattform för att stärka klimatarbetet i länet. I styrgruppen finns representanter från både offentlig och privat verksamhet. En stor del av arbetet bedrivs av en grupp tjänstemän med Blekinges samtliga kommuner, energikontor, landsting, regionförbund, länsstyrelse och ett företagsnätverk (Netport Energikluster) representerade.

I Blekinge står förnybar energi för drygt 60 procent av den totala energianvändningen, en relativt hög andel om man jämför med andra län. Trots det finns mycket stor potential för ökad produktion av förnybar energi. Blekinges geografiska läge och naturförhållanden ger mycket goda förutsättningar för produktion av sol [10], bioenergi [11] och vindkraft. Till havs finns omfattande planer på vindkraftsutbyggnad genom vindkraftsparken Taggen där tillstånd finns och vindkraftsparken Blekinge Offshore [12] som väntar på besked om tillstånd från regeringen. På land planeras viss utbyggnad av vindkraft främst i skogsbygden. Vindkraften utvecklades kraftigt i Blekinge under början av 2000-talet men utvecklingen har avmattats de senaste åren. Det finns exempel på beviljade tillstånd där exploatören avvaktar med uppförandet av vindkraftverk på grund av osäkerhet kring lönsamhet och långsiktiga förutsättningar. Om alla planerade verk i Blekinge byggs, inklusive projektet Blekinge Offshore, kommer den sammanlagda energiproduktionen från vindkraft att bli betydligt större än länets totala energianvändning.

Styrmedel som motverkar måluppfyllelse

Den nationella och regionala transportplanen är viktiga strategiska dokument för den långsiktiga utvecklingen inom transportsektorn. Den nationella transportplanen styr i hög grad utformningen av Blekinges regionala transportplan. Den regionala transportplanen för år 2014 - 2025 ger inte det stöd som behövs för omställning av transportsektorn [13]. Huvuddelen av investeringarna planeras för vägtransporter och klimatmålen har därmed inte

fått tydligt genomslag på vare sig nationell eller regional nivå.

Indikatorer som följer upp målet

- » [Energianvändning](#)
- » [Klimatpåverkande utsläpp](#)
- » [Körsträcka med bil](#)
- » [Vindkraftsel](#)

Referenser

1. Indikatorn [Klimatpåverkande utsläpp](#), Miljömålsportalen.
2. [Utsläpp av växthusgaser från svensk konsumtion](#), Naturvårdsverkets webbplats.
3. Indikatorn [Vindkraftsel](#), Miljömålsportalen
4. [Webblänk till Förstudie - Samordnad varudistribution. samlastning av kommunalt gods i Blekinge län & Bromölla kommun.](#)
5. [FN:s ramkonvention om klimatförändringar](#), Naturvårdsverkets webbplats.
6. [Sektorsinsatser i det internationella klimatarbetet – Naturvårdsverket 2010, rapport 6380.](#) Naturvårdsverkets webbplats.
7. [Sverige utan nettoutsläpp av växthusgaser år 2050.](#) Förutsättningar för sektorsinsatser efter COP 15 i Köpenhamn, Naturvårdsverkets webbplats.
8. [Klimat- och energistrategi för Blekinge – Åtgärder 2013-2016 med utblick till 2020.](#) Länsstyrelsen i Blekinge, rapport 2013:21.
9. Information om [Klimatsamverkan Blekinge](#), Länsstyrelsen i Blekinges webbplats
10. [Solenergipotential för Blekinges Bebyggelse enligt två framtidsscenarioer.](#) Länsstyrelsen i Blekinge, rapport 2014:10.
11. [Mer bioenergi i Blekinge – Uppdatering och komplettering av underlag till handlingsplan.](#) Länsstyrelsen i Blekinge, rapport 2014:1.
12. Information om vindkraftsprojektet [Blekinge Offshore](#).
13. [Länstransportplan för Blekinge 2014-2025](#), Region Blekinge

Frisk luft

Luftkvaliteten har förbättrats de senaste 20 åren men orsakar ändå skador på växter, kulturföremål och människors hälsa. För att nå målet behöver utsläppen minska från vägtrafik, sjöfart, energiproduktion, industri samt hushållens vedeldning och användning av lösningsmedel.

Resultat

Luftkvaliteten har förbättrats de senaste 20 åren, men orsakar ändå skador på växter, kulturföremål och människors hälsa. Luftföroreningar orsakar bland annat hjärt- och kärlsjukdomar och försämrad lungfunktion hos människor. Enligt beräkningar förkortar luftföroreningar livet i genomsnitt med tio månader för stadsbor och sju månader för landsbygdsbefolkning i Blekinge [1]. Föroreningarna har även stor påverkan på klimatet och bidrar till försurning och övergödning. Åtgärder för att minska utsläppen ökar därför även möjligheten att nå andra miljömål.

Luftkvaliteten i länet

Det är svårt att bedöma föroreningssituationen eftersom endast mätningar av några få ämnen genomförts i Blekinge det senaste året. Indikativa mätningar av bensen år 2014 visade på halter i nivå med miljökvalitetsmålet. Vid samordnade mätningar av bens(a)pyren år 2012/13 överskreds miljökvalitetsmålet något [2]. Medelvärde år 2014 för partiklar, PM10, var liksom tidigare år något under miljökvalitetsmålet gränsvärde. Dygnsmedelvärde överskreds mer än 20 dygn. Det mått som används som indikator för människors exponering av ozon ligger relativt högt [3]. Preciseringsen för ozon och växtlighet överskreds i hela Blekinge år 2014 [4]. De kvävedioxidmätningar som genomförts tidigare i länet visar på halter lägre än miljökvalitetsmålet [5]. Nya samordnade tätortsmätningar ska genomföras kommande år.

Viktiga insatser för att nå målet

Den genomsnittliga körsträckan med bil i länet har legat på samma nivå de senaste åren [6].

Körsträckan är längre än riksgenomsnittet. I Blekinge är målet att fördubbla resandet med kollektivtrafik till år 2030 i förhållande till 2008. Resandet med kollektivtrafik hade år 2014 ökat med knappt 10 procent, så det går långsamt [7]. För att nå målet satsar kollektivtrafiken bland annat på ökad komfort, fler sittplatser och kampanjer med testresenärer. År 2014 övergick kollektivtrafiken i Blekinge till att i huvudsak drivas med förnybara bränslen. Detta kommer att få genomslag i länets utsläppsstatistik framöver.

Kommunerna i länet arbetar aktivt med transporter, bland annat genom att öka andelen elfordon och utveckla länsövergripande laddinfrastruktur. Alla kommunerna har också deltagit i förstudie om samlastning av kommunala transporter [8].

För att minska antalet korta bilresor är det viktigt att arbeta aktivt med att förbättra tillgång och underhåll av cykelvägar. De flesta kommuner jobbar med främjande av cykling, bland annat genom inköp av elcyklar, cykelställ och byggande av cykelöverfarter. För att öka andelen cykelresor kan det även finnas behov av att ta fram kommunala cykelstrategier.

Analys och bedömning

Liksom tidigare år bedöms miljökvalitetsmålet inte möjligt att nå till 2020. Få luftmätningar har genomförts i Blekinge vilket gör bedömningen av tillståndet i miljön osäker.

Inga förbättringar kan utläsas av de mätningar som genomförts de senaste åren, men luftkvaliteten har förbättrats på lång sikt.

Blekinge har på grund av sitt läge stor intransport av luftföroreningar från andra länder och

internationell sjöfart. För att miljömålet ska vara möjligt att nå krävs beslut och genomförande av åtgärder på internationell nivå såsom ett uppdaterat takdirektiv, ikraftträdande av Göteborgsprotokollet och internationellt samarbete för att minska utsläppen från sjöfarten. Det är viktigt att planerna på införandet av ett kvävekontrollområde i Östersjön går igenom för att minska sjöfartens stora kväveutsläpp. De skärpta kraven på svavelinnehåll i fartygsbränsle år 2015 medför troligtvis lägre lufthalter i Blekinge [9]. Förhoppningsvis kommer detta att medföra minskad korrosion av kulturföremål i Blekinge.

I Blekinge behövs åtgärder för att minska utsläppen från vägtrafik, energiproduktion, industriprocesser och småskalig vedeldning. Det behövs också lämpliga åtgärder för att minska hushållens användning av produkter som innehåller lösningsmedel. Åtgärder för att minska partikelhalter behöver särskild uppmärksamhet eftersom de orsakar stor hälsopåverkan.

I Blekinge län är andelen kollektiva resor låg (13 procent) [10]. Kollektivtrafiken måste öka, men många bor i glesbygd och är beroende av bil. Blekingebornas genomsnittliga körsträcka har varit på en jämn nivå de senaste åren, invånarna kör längre än riksgenomsnittet [11]. För att förbättra luftkvaliteten behövs omställning till mer miljövänliga transporter. Den regionala transportplanen för år 2014 - 2025 ger inte det stöd som behövs för omställning av transportsektorn [12]. För att begränsa luftutsläppen är viktigt att kommunerna jobbar med att påskynda övergången till fossilfria bränslen. Andelen miljöbilar som registrerats i Blekinges kommuner år 2014 varierar från 11 procent i Sölvesborg till nästan 20 procent i Karlskrona och Ronneby, vilket är en ökning från året innan [13]. Men många miljöbilar går på diesel vilket orsakar högre kväveoxidutsläpp än bensen. Att lufthalterna inte minskar mer beror också på att utsläppen i verklig trafik ofta är mycket högre än i certifieringstest. Krav behöver ställas på att utsläppen från fordon i verklig trafik överensstämmer med kraven vid certifieringen.

Vägsplitage från användning av dubbdäck medför höga halter av partiklar i gatumiljöer. Andelen bilar som kör på dubbdäck varierar mycket mellan åren i södra delen av Sverige. År 2015 var andelen 56 procent [14]. Informationssatsning behövs för att öka andelen dubbfria vinterdäck i länet.

Småskalig vedeldning är vanligare i Blekinge än i riksgenomsnitt. Kommunerna fortsätter med utbyggnad av fjärrvärme och detta medför

sannolikt att ett flertal gamla vedpannor fasas ut. Nya krav på kaminer och pannor förväntas bidra till minskade utsläpp framöver.

Det är samhällsekonomiskt lönsamt att genomföra åtgärder för att minska luftföroreningshalterna, både med avseende på skördebortfall och på människors hälsa. Bättre luftkvalitet innebär bättre livskvalitet med förbättrad hälsa, mindre sjukfrånvaro och ökad livslängd.

Indikatorer som följer upp målet

- » Allergiker/astmatiker och luftföroreningar
- » Bensen i luft
- » Besvär av bilavgaser
- » Besvär av vedeldningsrök
- » Energianvändning
- » Kvävedioxid i luft
- » Kväveoxidutsläpp
- » Körsträcka med bil
- » Marknära ozon i luft
- » Partiklar i luft
- » Svaveldioxid i luft
- » Svaveldioxidutsläpp
- » Utsläpp av flyktiga organiska ämnen
- » Utsläpp av partiklar PM2,5

Referenser

1. [Regional miljöhälsorapport 2009](#). Rapport från Skåne, Blekinge, Halland och Kronobergs län, Arbets- och miljömedicin i Lund.
2. [Luftmätningar i Blekinge län april 2012-mars 2013](#). IVL Svenska miljöinstitutet, arkivnummer U4493.
3. Webbplatsen [Luftkvalitet](#), IVL Svenska miljöinstitutet.
4. [Ozonmätning i södra Sverige. Marknära ozon i bakgrundsmiljön i södra Sverige – med beaktande av variation i landskapet. resultat för 2014](#). IVL Svenska miljöinstitutet, rapport NR C 80.
5. [Luftmätningar i Blekinge län april 2012-mars 2013](#). IVL Svenska miljöinstitutet, arkivnummer U4493.
6. Indikatorn [Körsträcka med bil](#), Miljömålsportalen.
7. Enligt mejlkonversation 2015-11-06 med Emil Andersson, Blekingetrafiken.
8. [Webblänk till Förstudie - Samordnad varudistribution. samlastning av kommunalt gods i Blekinge län & Bromölla kommun.](#)
9. Pressmeddelande [Minskad halt av svavel i luft efter skärpta regler för fartygsbränsle](#), 2015-11-05, IVL Svenska miljöinstitutet.
10. [Årsrapport 2014 - Kollektivtrafikbarometern](#), Svensk Kollektivtrafik.
11. Indikatorn [Körsträcka med bil](#), Miljömålsportalen
12. [Länstransportplan för Blekinge 2014-2025](#), Region Blekinge.
13. [Statoils Miljöbilsranking 2014](#) - alla kommuner.
14. [Undersökning av däcktyp i Sverige, vintern 2015 \(januari-mars\)](#), Trafikverket, 2015:096

Bara naturlig försurning

Blekinge ligger i en region med kraftig försurning. Försurningen drabbar skogsmark, sjöar, vattendrag och grundvatten. Försurningen orsakas främst av atmosfäriskt nedfall av kväve- och svavelföreningar. Skogsbrukets uttag motverkar återhämtningen i miljön.

Resultat

Försurningssituationen i Blekinge har förbättrats men mark och vatten är fortfarande kraftigt försurade. Nedfallet av försurande ämnen är stort. Även om nedfallet fortsätter att minska kommer marken vara försurad under lång tid och återhämtningen gå mycket långsamt. Åtgärder som kalkning är nödvändig för att upprätthålla pH-balansen i sjöar och vattendrag.

Försurningsbelastningen i skog och mark

Trots att försurningssituationen förbättrats visar mätningar i Blekinge att markvattnet fortfarande har lågt pH och att koncentrationen av oorganiskt aluminium är hög.

Nedfallet av svavel i länet har minskat med 80-90 procent sedan 1986. Det årliga nedfallet är 2-3 kg svavel per hektar och överskrider därmed inte den kritiska belastningen på 3,5 kg per hektar [1]. Industrier samt internationell sjöfart är de största utsläppskällorna [2].

Kvävenedfallet i länet har minskat med 27 procent sedan år 2000 [3]. Kvävenedfallet uppgår till 7-10 kg per hektar årligen, vilket är över den kritiska belastningen (5 kg per hektar). Den internationella sjöfarten ger upphov till betydande utsläpp av kväveoxider, men även utsläppen från transporter, energiproduktion och industrier är stora.

Skogsbrukets bidrag till försurningen ökar

Cirka hälften av länets skogsmark är kraftigt försurad. I takt med att nedfallet av svavel minskat och trycket på biomassaexport ur skogen ökat, har skogsbrukets bidrag till försurningen ökat. Skogsbrukets uttag är idag den största källan till

försurning i Blekinge och står för 40-70 procent av skogsmarkens försurning, beroende på om enbart stam eller även grenar och toppar tas ut [4].

Försurningsstatus för sjöar och vattendrag

De senaste skattningarna visar att 12 procent av länets okalkade sjöar är försurade på grund av mänskliga aktiviteter. Ytterligare cirka 48 procent av länets sjöar skulle varit försurade om de inte hade kalkats [5]. Blekinges referenssjöar uppvisade en viss återhämtning under 1990-talet. Denna positiva trend i återhämtningen tycks sedan avstannat, åtminstone beträffande pH-värdena. Däremot verkar motståndskraften mot försurning ha ökat något på senare år [6]. Vattendragen i länet visar fortfarande inga tydliga tecken på återhämtning [7].

Biologisk mångfald

Försurning bidrar till att känsliga arter försvinner och fiskars reproduktionsförmåga försämras. I en referenssjö där fisk och kräfter tidigare slagits ut av försurningen, har återkolonisering inte skett trots att vattenkemin förbättrats. Bottenfaunaundersökningar i ett referensvattendrag visar ingen tendens till förbättring beträffande försurningskänsliga arter och antal under den senaste 25-årsperioden [8].

Analys och bedömning

Miljökvalitetsmålet bedöms i likhet med tidigare år inte kunna nås till 2020. Någon tydlig trend i miljön går inte att se. Blekinge har i ett historiskt perspektiv utsatts för ett betydande nedfall av luftföroreningar.

Trots att utsläppen av försurande ämnen minskat sedan 1990, tillhör Blekinge den regionen med det största nedfallet av svavel och kväve i landet. Den största delen av det sura nedfallet, cirka 90 procent av svaveldioxid- och kväveoxidutsläppen och cirka 70 procent av ammoniakutsläppen, kommer från källor i andra länder och från internationell sjöfart [9]. För att nå målet måste utsläppen från transporter, energiproduktion, industri, jordbruk och sjöfart minska. Ett viktigt internationellt styrmedel för att minska nedfallet i Sverige har varit Luftvårdskonventionens Göteborgsprotokoll, som har reviderats för att begränsa luftföroreningsutsläppen i Europa till 2020. Förhandlingar pågår kring nya utsläppstak för EU:s medlemsländer till 2030. Även om dessa utsläppsbegränsningar går igenom kommer Sverige inte kunna nå miljökvalitetsmålet.

Blekinge är ett kustlän och utsläpp från internationell sjöfart är den största enskilda källan till försurande nedfall. Det är därför viktigt att planerna på införandet av ett kvävekontrollområde i Östersjön går igenom för att minska sjöfartens kväveutsläpp [10]. Sjöfartsverket har tagit beslut om nya villkor för miljödifferenterade farledsavgifter, detta kommer förhoppningsvis att innebära en sänkning av kväveoxidutsläppen framöver. Nya regler om maximala svavelhalter i marint bränsle har trätt i kraft 2015 för sjöfart i Östersjön, Nordsjön och Engelska kanalen, vilket beräknas minska utsläppen av svaveldioxid med 95 procent till 2020 [11].

Hälften av Blekinges skogsmark är kraftigt försurad. Dagens skogsbruk påverkar försurningssituationen i länet negativt. Påverkan kommer att öka om uttaget av biomassa från skogen ökar, till exempel i form av uttag av grenar, toppar och stubbar. Det är därför viktigt att näringsbortfallet kompenseras med askåterföring [12].

Cirka 60 procent av länets sjöar är försurade. Tack vare kalkningen upprätthålls en bra vattenkvalitet i målsjöar och målvattendrag. Även om en viss återhämtning sker, går denna process mycket långsamt på grund av länets geologi med tunna jordlager och svårvittrad berggrund. Blekinges geografiska läge, nära europeiska utsläppskällor, gör läget ännu svårare. Kalkning av länets sjöar och vattendrag kommer att vara nödvändigt under lång tid framöver för att upprätthålla den biologiska mångfalden som i sin tur är en förutsättning för att klara miljökvalitetsmålen Levande sjöar och

vattendrag [13] och Ett rikt växt- och djurliv [14].

Sammanfattningsvis kan det konstateras att minskade utsläpp av försurande luftföroreningar, minskade utsläpp av kväveoxider från sjöfarten och minskad försurningspåverkan från skogsbruket är avgörande för att nå miljökvalitetsmålet. För att uppfylla miljökvalitetsmålet behövs skärpta krav i internationella miljöregelverk, EU:s regelverk samt strängare krav på den internationella sjöfarten [15]. Nationellt gäller det att få bukt med jordbrukets utsläpp av växthusgaser och ammoniak [16].

Indikatorer som följer upp målet

- » Försurad skogsmark
- » Försurade sjöar
- » Nedfall av kväve
- » Nedfall av svavel
- » Svaveldioxidutsläpp
- » Kväveoxidutsläpp

Referenser

1. Tillståndet i skogsmiljön i Blekinge län, IVL Svenska miljöinstitutet, rapport B2176.
2. Indikatorn Svaveldioxidutsläpp, Miljömålsportalen.
3. Indikatorn Kväveoxidutsläpp, Miljömålsportalen.
4. Tillståndet i skogsmiljön i Blekinge län, IVL Svenska miljöinstitutet, rapport B2176.
5. MAGIC-biblioteket, IVL Svenska Miljöinstitutet.
6. Stationslista Trendstationer, sjöar och vattenkemi, Sveriges Lantbruksuniversitet.
7. Information om Kalkeffektuppföljning (KEU), Sveriges Lantbruksuniversitet.
8. Bottenfauna i Blekinge län 2014, Länsstyrelsen i Blekinge, rapport 2014:8
9. Krondroppsnätet 1985-2015 - tre decenniers övervakning av luftföroreningar och dess effekter på skogsmark, IVL Svenska miljöinstitutet, rapport C127.
10. Mål i sikte – De 16 miljökvalitetsmålen i fördjupad utvärdering 2015 – volym 1, Naturvårdsverket, rapport 6662.
11. Miljömålen – Årlig uppföljning av Sveriges miljökvalitetsmål och etappmål 2015, Naturvårdsverket.
12. Information om Askåterföring, Skogsstyrelsens webbplats.
13. Länk till Blekinges uppföljning av Levande sjöar och vattendrag.
14. Länk till Blekinges uppföljning av Ett rikt växt- och djurliv.
15. Mål i sikte – De 16 miljökvalitetsmålen i fördjupad utvärdering 2015 – volym 1, Naturvårdsverket, rapport 6662.
16. Minskade växtnäingsförluster och växthusgasutsläpp till 2016, Jordbruksverket, rapport 2010:10.

Giftfri miljö

De senaste åren har arbetet med att begränsa utsläpp av kemikalier, och deras skadliga verkningar på miljö och hälsa, intensifierats och utvecklats på ett positivt sätt. Trots det kommer miljö kvalitetsmålet inte att nås. Farliga kemiska ämnen har använts under lång tid och finns spridda överallt i vårt samhälle och i miljön.

Resultat

Det är framför allt internationell lagstiftning och konventioner som styr vilka kemiska ämnen som får användas, och hur de får användas. De styrmedel som direkt kan påverka åtgärder och verksamheter i Blekinge, är de strategier som berör användning och kunskap om kemiska ämnen samt förorenade områden [1]. Även upphandling, miljömärkning och frivilliga åtaganden påverkar vilka kemiska ämnen som används och kommer att användas i framtiden.

Kunskapen om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper ökar successivt. Miljöövervakning bedrivs i relativt begränsad omfattning men ger ändå viktig information om olika ämnens halter och spridning. De senaste åren har miljöövervakning av grundvatten prioriterats. På så sätt har spridning av bekämpningsmedel och organiska miljögifter kunnat kartläggas på ett bättre sätt än tidigare. I flera fall har klart förhöjda halter påvisats.

Det mest uppmärksammade problemet med miljögifter i Blekinge är de mycket höga halterna av PFAS i grundvattnet i Kallinge. Data från den regionala övervakningen gav en första indikation på vad som skulle visa sig utgöra ett omfattande problem både för miljön i området och för hälsan hos de boende i Kallinge. Miljöövervakningsdata från Blekinge ger också en klar indikation på att halterna av farliga metaller som bly, arsenik, krom och nickel ofta är höga. Dessutom påvisas bland annat klorerade lösningsmedel, mjukgörare (ftalater) och förbjudna bekämpningsmedel. Kvicksilver utgör ett generellt problem i södra Sverige, till stor del på grund av atmosfärisk deposition. Analyser av fisk och vatten visar också

att bromerade flamskyddsmedel finns i relativt höga halter i den akvatiska miljön.

Arbetet med förorenade områden går ständigt framåt. De flesta objekt i länet som tillhör branscher Naturvårdsverket pekat ut som särskilt viktiga att inventera har riskklassats. En stor arbetsinsats har sedan lagts på att utreda tillsynsansvar för de högst prioriterade objekten. Omfattande arbete återstår med att utreda och utkräva ansvaret för föroreningarna. För att sätta igång dessa nödvändiga åtgärder genomförs ett kompetensutvecklingsprojekt för handläggare i länet gällande ansvarsutredningar. Under året har också två objekt där ansvar saknats åtgärdats genom statliga bidrag, och ytterligare två objekt har beviljats bidrag för undersökningar.

Analys och bedömning

Det är inte möjligt att nå en Giftfri miljö till 2020 med idag befintliga eller beslutade styrmedel och

åtgärder. Det kommer även att vara mycket svårt att skapa förutsättningar för att nå målet. Förutsättningarna skulle kunna förbättras på lång sikt, men det handlar om flera generationer framöver innan förändringar i lagstiftningen kommer att ge positiva resultat. Utvecklingen i miljön är otydlig eftersom det sker utfasning av farliga ämnen samtidigt som miljögifter fortfarande sprids i miljön.

Kunskap om kemikaliers miljö- och hälsoegenskaper

Kunskapen om kemiska ämnens egenskaper och förekomst i miljön behöver kontinuerligt förbättras för att ett framgångsrikt utfasnings- och riskminskningsarbete ska kunna bedrivas. Utan faktiska mätningar är det inte möjligt att få en detaljerad bild av halter och påverkan. Samtidigt behöver den kunskap vi faktiskt har användas på ett mer effektivt sätt. Det gäller såväl övervakningsdata som risk- och påverkansanalyser. Det är viktigt att vi förmedlar en nyanserad bild av miljögiftssituationen till såväl allmänhet som till beslutsfattare.

Användning av kemiska ämnen

Den EU-gemensamma kemikalielagstiftningen REACH [2] kommer på sikt att bidra till ökad kunskap och medvetenhet om kemikaliers användning och risker. Med REACH har företagen ett tydligare ansvar än tidigare att redovisa och riskbedöma kemiska ämnen. Trots dessa positiva förändringar i lagstiftningen är förutsättningarna att nå miljömålet dåliga. Kemikalieanvändningen är enorm och ökar kontinuerligt. Kunskapsbristen om kemikaliers hälso- och miljöegenskaper är omfattande, vilket försvårar arbetet med utfasning av farliga ämnen. Så länge enstaka ämnen förbjuds, istället för grupper av ämnen med vissa egenskaper, kommer farliga och långlivade ämnen att fortsätta produceras och användas. De kommer att finnas kvar i olika material och konstruktioner och i miljön under lång tid. Många ämnen transporteras också via atmosfären och sprids därför globalt. Vissa ämnen lagras i djur och människor och kommer att flera generationer framöver orsaka cancer, missbildningar och försvärad fortplantning.

Med tanke på den relativt uddlösa lagstiftningen kan frivilliga initiativ bli allt viktigare instrument för att nå en mindre giftig miljö. Men för att dessa ska genomföras krävs utbildning och information och en utvecklad dialog mellan kommuner, myndigheter, branschföreträdare och politiker. Barn är särskilt utsatta för påverkan av miljögifter [3]. Flera kommuner i länet har beaktat detta och påbörjat projekt som kan sammanfattas under namnet Giftfri förskola. Dessa projekt bygger på att ta tillvara den kunskap som ändå finns och utifrån försiktighetsprincipen försöka minska påverkan på små barn av ämnen i till exempel leksaker,

färg, textilier och livsmedel. Under hösten 2015 samlade Länsstyrelsen politiker och tjänstemän från kommunerna i ett strategiskt samtal om en giftfri vardag för våra barn med syfte att stimulera det fortsatta arbetet med en giftfri barnomsorg [4].

Förorenade områden

Arbetet med efterbehandling av förorenade områden utgör ett positivt inslag i arbetet för en Giftfri miljö. Efterbehandlingsarbetet är ett långsiktigt arbete som kräver en stabil finansiering för att kunna drivas framåt och slutföras. Ambitionsnivån är hög men relativt stora resurser behövs för att utreda och utkräva ansvar för de förorenade områdena. Många av de som är ansvariga enligt miljöbalken och dagens praxis, är inte medvetna om sitt ansvar. Arbetet med sådana utredningar är därför ytterst nödvändiga för att få till åtgärder så att föroreningar inte fortsätter nå grund- och ytvatten och skadar människors hälsa eller miljön. Att enbart inventera eller identifiera områden resulterar inte i en giftfri miljö.

Indikatorer som följer upp målet

- » Allergiframkallande kemiska produkter
- » CMR-ämnen i varor
- » Ekologisk animalieproduktion
- » Ekologisk mjölk
- » Ekologiskt odlad mark
- » Förorenade områden
- » Hälsofarliga kemiska produkter
- » Konsumenttillgängliga kemiska produkter
- » Miljöföroreningar i modersmjölk
- » Nickelallergi
- » Växtskyddsmedel
- » Växtskyddsmedel i ytvatten

Referenser

1. Styrmedel för att nå miljö kvalitetsmålen. Naturvårdsverket, rapport 6415.
2. REACH-förordningen, Kemikalieinspektionen.
3. Broschyr Kemikalier i barns vardag, Kemikalieinspektionen.
4. Information om Strategiskt samtal om giftfri vardag, Länsstyrelsens webbplats.

Skyddande ozonskikt

Effektiv lagstiftning har minskat utsläppen av ozonnedbrytande ämnen markant i Sverige. Ozonskiktet förväntas börja återhämta sig år 2020. Regionalt måste arbetet med att omhänderta ozonnedbrytande ämnen i isoleringsmaterial och gamla kylmöbler, samt stoppa illegal handel, fortgå.

Resultat

Ozonskiktet i stratosfären absorberar delar av den inkommande solstrålningen och skyddar mot skadlig ultraviolett strålning (UVB-strålning) som bland annat kan orsaka hudcancer, nedsatt immunförsvar och starr. I miljön kan ekosystem på land och i vatten skadas, liksom jordbruksgrödor och skog. Halten av ozonnedbrytande ämnen som släpps ut regionalt i Blekinge har minskat kraftigt och dagens nivå påverkar inte ozonskiktets tjocklek.

För att miljö kvalitetsmålet ska anses uppnått, ska återväxten av ozonskiktet ha påbörjats. Ökningen ska dessutom kunna härledas till minskningen av ozonnedbrytande halter i atmosfären.

Vändpunkt och återväxt

Det finns tecken som tyder på att ozonhalterna i stratosfären inte längre minskar [1]. Prognosen är att ozonskiktet kommer att börja återhämta sig år 2020. En full återhämtning av ozonskiktet, det vill säga till den tjocklek det hade år 1980, kan uppnås omkring år 2050 (polerna undantaget). Prognosen förutsätter att arbetet inom FN beträffande Montrealprotokollet [2] fortsätter att vara framgångsrikt. Det finns dock en del osäkerheter, både i vetenskapliga data och på grund av naturliga variationer i ozonskiktets tjocklek. Prognoserna kompliceras också av mekanismer i atmosfären som hänger ihop med växthuseffekten. Halten av lustgas och halten av klorfluorväten (HCFC) fortsätter dock att öka. För lustgas är de största källorna gödselhantering och djurhållning inom jordbruket.

Ofarliga halter ozonnedbrytande ämnen

På såväl regional som nationell nivå har användningen av ozonnedbrytande ämnen stadigt minskat [3] till följd av lagstiftning och internationella överenskommelser enligt Montrealprotokollet. Koncentrationen av ozonnedbrytande ämnen minskar nu i atmosfären. Ytterligare insatser krävs dock för den kvarvarande användningen och omhändertagandet av förbrukade produkter som innehåller sådana ämnen.

Tunt ozonskikt kan orsaka hälsoproblem

I Blekinge är det en ökande trend av antalet dokumenterade fall av hudcancer, både av malignt melanom [4] och ej malignt melanom [5]. Jämfört med år 2000 har antalet nya fall av malignt melanom mer än fördubblats. Det är viktigt att komma ihåg att hudcancer är en sjukdom med lång latenstid. För att på sikt få dessa typer av cancer att minska måste levnadsvanor och attityder till solbränna förändras, eftersom det i första hand är individens beteende som bestämmer exponeringen för ultraviolett strålning. Det går att njuta av solen och samtidigt skydda sig mot den starka solens skadliga UV-strålning genom att till exempel använda kläder. Att sola solarium ger en extra stråldos av ultraviolett strålning och bidrar till ökad förekomst av hudcancer.

Analys och bedömning

Det sker ingen bedömning av miljö kvalitetsmålet på regional nivå. Nationellt bedöms miljö kvalitetsmålet vara möjligt att nå inom en generation med redan vidtagna åtgärder.

Avvecklingen av ozonnedbrytande ämnen i kyl-, klimat- och värmepumpsanläggningar går framåt och ämnena har stadigt minskat sedan användningsförbud för klorfluorkarboner (CFC) trädde i kraft 1999 och sedan förbud mot påfyllning av klorfluorväten (HCFC) började gälla 2002. Endast en mindre del av dessa anläggningar innehåller idag HCFC och omhändertagandet sker reglerat. Utsläppen av ozonnedbrytande ämnen har därför till största delen upphört till 2020.

En av huvudfrågorna som återstår på vägen mot att uppnå miljö kvalitetsmålet är hur vi, på ett miljövänligt sätt, kan hantera de stora upplagrade mängderna ozonnedbrytande ämnen som för närvarande finns inbyggda i system och i produkter. Ozonnedbrytande ämnen kan finnas i till exempel isoleringsmaterial i skummande plaster, kyl- och luftkonditioneringsutrustningar, byggnader, fjärrvärmerör samt inom försvaret. Utbyte av sådant material kan ta lång tid. Kunskap om var de ozonnedbrytande ämnena finns samt i vilka mängder, är viktigt för att förhindra utsläpp. Ett miljöriktigt omhändertagande av uttjänta material är en viktig del i detta arbete liksom insatser för att undersöka och förhindra illegal handel och införsel/utförsel av ämnena. Det är viktigt att hindra export av kylmöbler, som innehåller ozonnedbrytande ämnen, till utvecklingsländer i bland annat Asien och Afrika. Länsstyrelsen arbetar med att förhindra illegal export av farligt avfall bland annat gamla kylar och frysar med freon.

Lagstiftning och fortsatt arbete nödvändigt

I rapporten Utvärdering av återvinning av CFC i byggisoleringsmaterial [6] framgår att de största mängderna CFC finns lagrade i isoleringsmaterial. I rapporten framkommer brister som kan åtgärdas på regional nivå. Åtgärder som behövs vid hantering av CFC-isolering är ökad kunskap, ökad tillsyn, bättre spårbarhet och ekonomiska incitament.

Indikatorer som följer upp målet

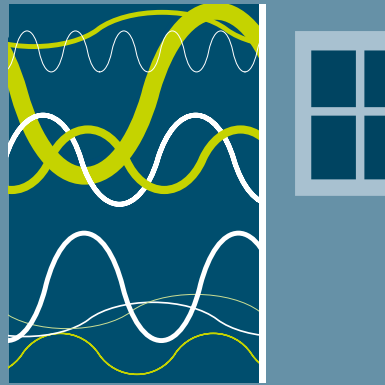
- » Hudcancerfall – malignt melanom
- » Hudcancerfall – tumör i huden, ej malignt melanom
- » Nationella utsläpp av CFC
- » Ozonskiktets tjocklek
- » UV-strålning

Referenser

1. Indikator Ozonskiktets tjocklek, Miljömålsportalen.
2. Till Wienkonventionen hör Montrealprotokollet som specificerar hur parterna ska avveckla sin produktion och konsumtion av ozonnedbrytande ämnen.
3. Indikator Nationella utsläpp av CFC, Miljömålsportalen.
4. Indikator Hudcancerfall – malignt melanom, Miljömålsportalen.
5. Indikator Hudcancerfall – tumör i huden, ej malignt melanom, Miljömålsportalen.
6. Rapport Utvärdering av återvinning av CFC i byggisoleringsmaterial. Naturvårdsverket 2013.

Säker strålmiljö

Antalet hudcancerfall ökar som en följd av den exponering av UV-strålning vi utsätter oss för. En av de viktigaste åtgärderna för att nå miljö kvalitetsmålet är att förändra människors livsstil och attityd kring utseende kopplat till solning. Hänsyn till problemet bör även tas vid kommunernas fysiska planering.

Resultat

Vi står inför stora utmaningar om miljö kvalitetsmålet ska kunna uppnås till år 2020. Den största utmaningen blir att försöka förändra människors attityd till solning och att utsätta sig för höga doser av UV-strålning.

Radioaktiva ämnen

Ingen förändring av strålningsintensiteten i miljön orsakad av radioaktiva ämnen har kunnat påvisas. Mätningar av radioaktiv strålning i miljön görs av kommunerna i Blekinge var sjunde månad och rapporteras till Länsstyrelsen. Mer om detta finns i Länsstyrelsens rapport Plan i händelse av kärnteknisk olycka [1].

Halten av radon i bostäder ska vara på en nivå under 200 Bq/m³ (Becquerel per kubikmeter). Boende i småhus måste själva initiera undersökning för att säkerställa att halterna inte är skadliga. Tidigare kunde man hos Länsstyrelsen söka bidrag för sanering av radonförekomst i småhus. Sedan januari 2015 har dessa bidrag dock upphört.

UV-strålning

Antalet hudcancerfall i Blekinge fortsätter att öka i takt med riket i övrigt [2, 3], trots att befolkningen idag är mer medveten om riskerna med UV-strålning [4]. I regel förekommer fler fall i södra Sverige jämfört med norra. Ökningen vi nu ser av hudcancerfall kan bero på att det kan gå många år mellan exponeringen och utvecklingen av cancer, så effekterna vi ser idag kan bero på exponering som skedde för många år sedan.

UV-strålningens styrka beror på ozonskiktets tjocklek [5]. Det är viktigt med informationsinsatser för att informera om riskerna med UV-strålning vid populära badplatser, solarier och i lokalradion; detta så att informationen kan riktas bättre mot de personer som är mest utsatta av strålningen. En annan åtgärd som kan vidtas för att minska exponeringen av UV-strålar från solen är att redan på planeringsstadiet projektera för skuggiga platser i kommunerna. Större hänsyn till problemet bör tas vid kommunernas fysiska planering. Information om riskerna med UV-strålning finns på Strålsäkerhetsmyndighetens hemsida [6].

Kommunerna genomför tillsyn på solarier för att kontrollera att rätt typ av lysrör används, samt deras ålder och kondition. Någon tillsyn på antalet solarietimmor eller mätning av den faktiska intensiteten i solariet förekommer dock inte från myndigheternas sida.

Elektromagnetiska fält

Förändringar vad gäller kunskapsläget för elektromagnetiska fält är liten. Det finns idag ingen indikator för förekomst och/eller påverkan på människor av elektromagnetiska fält. Nationellt finns dock planer på att utveckla en relevant indikator som följer upp preciseringen. En åtgärd för att minska exponeringen av elektromagnetiska fält är exempelvis att ta hänsyn till dem vid planeringen av nya bostadsområden samt vid dragning av ledningsgator och upprättande av kommunikationsmaster. I övrigt är det svårt att genomföra några åtgärder då befintlig forskning är begränsad.

Strålskyddsprinciper

Inga förändringar har skett det senaste året.

Analys och bedömning

Det sker ingen bedömning av miljö kvalitetsmålet på regional nivå. På nationell nivå görs bedömningen att målet är nära att nås men att det inte går att se en tydlig riktning för utvecklingen i miljön.

Minskad riskbild

Det finns idag inga vetenskapliga fakta som tyder på ett starkt samband mellan elektromagnetiska fält och människors hälsa, inte heller finns det fakta som tyder på att den biologiska mångfalden skulle påverkas negativt [7]. Med bakgrund av den forskning som finns, om elektromagnetiska fält och dess påverkan på människors hälsa och på miljön, görs bedömningen att det inte behövs några särskilda insatser på ett regionalt plan för att minska den exponering som idag finns. På individnivå bör man dock vara medveten om att forskningen inte är heltäckande och att man därmed inte i onödan ska utsätta sig för starka elektromagnetiska fält.

Vad avser nivån på joniserande strålning i omgivningen är det inga större förändringar från år till år. Kommunerna genomför, på utvalda platser, regelbundna mätningar av strålningen i omgivningen. Nivåerna bedöms som så pass låga att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller den biologiska mångfalden.

Försämrade riskbild

Antalet fall av hudcancer har en stigande trend från år till år [8]. Om detta beror på en ökad exponering av UV-strålning är svårt att bedöma. Medvetenheten är idag stor hos Sveriges befolkning om riskerna med att utsätta sig för stora doser av UV-strålning. Ökningen utav hudcancerfall kan dock bero på att cancer kan utvecklas många år efter exponeringen. Därför kan det vara svårt att dra slutsatser utifrån dagens antal hudcancerfall om UV-exponeringen i dagsläget är på nedgång, uppgång eller oförändrad sedan förra året. För att nå målet, att antalet fall av hudcancer år 2020 inte ska överstiga antalet från år 2000, måste det till en attitydförändring hos befolkningen när det gäller utseende och solning. Som ett led i att främja den här förändringen har de flesta kommunala solarier i Blekinge län avvecklats.

Osäker utveckling

Det finns krav på att radonhalten ska understiga 200 Bq/m³ i bostadshus. Radonmätningar måste göras i syfte att säkerställa att nivån inte överstiger gränsvärdet. Det ligger på de boende själva att initiera radonmätning av sitt småhus och även bekosta en eventuell sanering. Det är osäkert hur saneringsarbetet påverkas av att det inte längre går att söka bidrag hos länsstyrelsen för radonåtgärder i bostadshus. Det är svårt att uppskatta hur pass mycket radon som finns i bostäder samt hur mycket som åtgärdas, eftersom en del radonmätningar och åtgärder genomförs utan kommunernas vetskap.

Strålskyddsprinciper är inte lätta att sätta siffror på. Exponeringen för joniserande strålning i arbetslivet ska begränsas men någon indikator att använda sig av, för att se hur exponeringen förändras, finns inte i dagsläget.

Indikatorer som följer upp målet

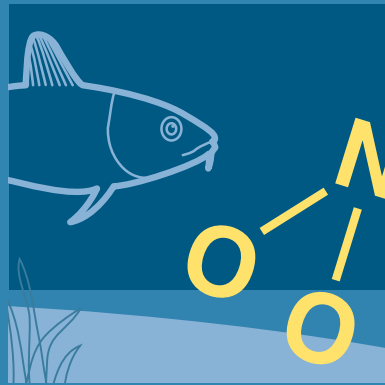
- » Beteenderelaterad UV-exponering
- » Cesium-137 i mjölk
- » Hudcancerfall – malignt melanom
- » Hudcancerfall – tumör i huden, ej malignt melanom

Referenser

1. Plan i händelse av kärnteknisk olycka, Länsstyrelsens webbplats.
2. Indikator Hudcancerfall – malignt melanom, Miljömålsportalen.
3. Indikator Hudcancerfall – tumör i huden, ej malignt melanom, Miljömålsportalen.
4. Indikator UV-strålning, Miljömålsportalen.
5. Länk till Blekinges uppföljning av Skyddande ozonskikt.
6. Njut av solen på rätt sätt, Strålsäkerhetsmyndighetens webbplats.
7. Recent Research on EMF and Health Risk Seventh annual report from SSM:s Independent Expert Group on Electromagnetic Fields. Strålsäkerhetsmyndigheten, rapport 2010:44.
8. Hälsorisker i miljön - en sammanställning av hälsorisker i Blekinge, Jönköping, Kronoberg och Östergötland. Länsstyrelsen i Blekinge, rapport 2014:11.

Ingen övergödning

Övergödning är ett stort problem i Blekinges kustvatten men inte lika stort för inlandsvattnet. Av länets bedömda sjöar och vattendrag har 86 procent klassats till god eller hög status med avseende på näringsämnen.

Resultat

Övergödning orsakas av för höga halter av kväve och fosfor i marken eller vattnet. I havsmiljön orsakar övergödning bland annat algbloomning, grumligt vatten, minskade tångbälten och förändrad artsammansättning. I värsta fall uppstår syrebrist på bottenarna. En del sjöar och vattendrag är också drabbade vilket kan resultera i algbloomning och förändrad artsammansättning. På land trängs arter som trivs i näringsfattiga miljöer undan. Det finns inga resultat som visar på förbättring.

Påverkan på havet

I Blekinge är övergödning i havet fortsatt allvarlig. Arbetet med Greppa Näringen [1] och lokala vattenvårdssatsningar [2] löper vidare och är styrmedel i åtgärdsarbetet. Under 2015 har LOVA-medel utbetalats till bland annat VA-plan för Olofströms kommun, två lokala projekt för utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp i Karlskrona kommun samt projektering och anläggning av en till två våtmarker i Blekinge.

Exempel på några kommunala åtgärder som har gjorts i Blekinge är:

- Under 2014 har Sölvesborgs kommun anslutit cirka 200 fastigheter till det kommunala spillvattennätet och det ser ut att bli ungefär samma siffror för 2015.
- Karlskrona kommun har i genomsnitt anslutit cirka 230 fastigheter per år till kommunalt reningsverk de senaste sex åren och planen är att fortsätta i samma takt ytterligare sex år.
- I sitt arbete med tillsyn av enskilda avlopp i Olofström, Sölvesborg och Karlshamn har

Miljöförbundet Blekinge Väst gett 350 nya tillstånd för enskilda avlopp under 2014 och troligen blir det ungefär samma utfall 2015. Tillstånden gäller till största delen godkännande av avlopp som tidigare har blivit underkända men även en del nyetablerade avlopp.

- Hemsjö reningsverk i Olofströms kommun har fått förbättrad reningsteknik där resultatet för 2014 visar på en förbättrad rening med cirka 35 kg fosfor och cirka 300-350 kg kväve.

Påverkan på landmiljön

Utsläpp till luft har minskat de senaste 20 åren men minskningen för kväve och ammoniak är inte lika stor som för svavel, se även miljökvalitetsmålet Bara naturlig försurning [3].

Tillstånd i sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten

Listerlandet och sydöstra Blekinge är de områden som är mest belastade av näringsämnen från jordbruket. I dessa områden finns inget ytvatten som bedöms och därför framgår inte denna näringsämnesbelastning vid en totalbedömning av Blekinges inlandsvatten. Cirka 90 procent av länets sjöar och vattendrag når målet god status för näringsämnen.

Om det ser relativt bra ut för inlandsvattnet så är bilden den motsatta för kustvattnet, där allt kustvatten fortfarande bedöms ha måttlig eller otillfredsställande status för näringsämnen [4].

Areal skyddszon i anslutning till jordbruksmark har ökat, efter den minskning som blev resultatet av att bidragen sänktes 2007-2009. I många områden

är det möjligt att öka arealen skyddszoner, vilket är en viktig åtgärd för att minska läckage från jordbruksmark. Att odla fånggrödor och/eller vårbearbeta åkermarken är andra effektiva metoder för att minska främst kväveläckage från åkermark. Arealen där dessa metoder används har minskat de senaste åren.

I det nya landsbygdsprogrammet för 2014-2020 finns inte stöden för skyddszoner, fånggrödor och vårbearbetning av åkermark kvar. Det är osäkert hur detta kommer påverka möjligheterna att nå miljömålet. I det nya programmet finns istället ett antal nya stöd men det är svårt att säga om dessa ökar eller minskar påverkan av näringsämnen jämfört med de tidigare stöden.

För tillståndet i grundvatten hänvisas till miljökvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet [5].

Analys och bedömning

Det är inte möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2020 med idag beslutade eller planerade styrmedel. För kustvattnet är det omöjligt att nå målet oavsett vilka åtgärder som sätts in. Under de senaste åren har betydelsefulla insatser i samhället skett, men de är helt otillräckliga för att svara mot Sveriges åtagande i Baltic Sea Action Plan (BSAP) [6]. En stor del av påverkan är starkt kopplad till jordbruks- och avloppsfrågor. Det krävs betydligt fler och mer kraftfulla åtgärder och styrmedel, både på nationell och på internationell nivå för att uppnå målet. Det går inte att se någon tydlig riktning för utvecklingen i miljön.

Införlivandet av vattendirektivet i svensk lag har stor betydelse för förbättringen av statusen i våra vatten. De miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram som Vattenmyndigheterna beslutat om ger oss större möjlighet att nå god status med avseende på näringsämnen. Transporterna till havet är fortsatt mycket höga vilket påverkar kustvattnets status. För att minska näringsläckaget till havet är det viktigt att problem och åtgärder hanteras med ett avrinningsperspektiv och inte styrs av länets administrativa gränser.

Avlänets samlade utsläpp kommer lika mycket fosfor från enskilda avlopp som från den antropogena delen av jordbrukets utsläpp. Fosforutsläppen

från länets kommunala reningsverk är hälften så stort som utsläppen från enskilda avlopp (1999-2011) [7]. Det visar att kommunernas kontroll av att enskilda avlopp uppfyller ställda krav är mycket viktigt och om det är möjligt istället ansluta dessa till kommunala reningsverk. Parallellt med detta arbete så förbättras reningsgraden på reningsverken hela tiden och avlopp från mindre effektiva reningsverk flyttas över till kommunernas huvudreningsverk.

Indikatorer som följer upp målet

- » Ammoniakutsläpp
- » Begränsat näringsläckage – fånggrödor
- » Begränsat näringsläckage – skyddszoner
- » Kvävedioxidutsläpp
- » Tillförsel av fosfor till kusten
- » Tillförsel av kväve till kusten

Referenser

1. Rådgivningsprojekt – [Greppa näringen](#)
2. [Lokala vattenvårdsprojekt \(LOVA\)](#), Havs- och vattenmyndigheten.
3. Länk till Blekinges bedömning av [Bara naturlig försurning](#)
4. Vatteninformationssystem Sverige ([VISS](#)).
5. Länk till Blekinges bedömning av miljökvalitetsmålet [Grundvatten av god kvalitet](#).
6. Åtgärdsprogram för Östersjön, [HELCOM Baltic Sea Action Plan](#) (BSAP)
7. SMHI [Vattenwebb](#). Modelldata, (S-HYPE).

Levande sjöar och vattendrag

Vattendragen i Blekinge uppnår inte god ekologisk status. Natur- och friluftsvärden liksom ekosystemtjänster i sjöar och vattendrag hotas av dammar, exploatering och brist på kantzoner. Stora insatser och mer resurser behövs för tillsyn, restaurering och skydd av sötvattensmiljöer.

Resultat

I Blekinge genomförs arbete med restaurering och skydd av vatten samt tillsyn av vattenverksamhet, men i allt för låg hastighet. För flera preciseringar saknas underlag för att kunna bedöma miljötillståndet.

Ekologisk och kemisk status

Enbart ett fåtal vattendrag når god ekologisk status. När det gäller god kemisk status så kommer målet inte att nås i någon sjö eller vattendrag i Blekinge. Se även Giftfri Miljö [1] och Bara Naturlig försurning [2].

Ytvattentäkter

I Blekinges ytvattentäkter noteras förhöjda halter av bland annat bekämpningsmedel, järn, mangan, bakterier och andra mikroorganismer [3]. Vattnet i Blekinge har lågt pH-värde till följd av långvarig försurning. Det renade dricksvattnet från kommunala ytvattentäkter uppfyller Livsmedelsverkets krav med ett fåtal kortvariga undantag, men det är viktigt att även råvattnet håller god kvalitet [4]. Under de senaste decennierna har vattnet blivit kraftigt brunare av humusämnen och järnföreningar vilket försvårar reningen vid dricksvattenberedning. Se även Grundvatten av god kvalitet [5].

Ekosystemtjänster, strukturer och vattenflöden

Dammar och andra vandringshinder i vattendrag hindrar vattenlevande organismer från att förflytta sig. Låga vattenflöden [6] orsakar stora problem för livet i vattnet och för dricksvattenförsörjningen, problem som förstärks av vattenuttag som saknar tillstånd. Allt detta hotar viktiga ekosystemtjänster [7].

Bevarandestatus, hotade arter och återställda livsmiljöer

Flera naturtyper uppnår inte gynnsam bevarandestatus och många vattenlevande arter är hotade. Arbete med att återställa livsmiljöer för att gynna hotade arter i värdefulla vattendrag i länet fortgår. Delvis sker detta genom LIFE+-projektet Målarmusslans återkomst ger friskare åar [8]. I Bräkneån har två nya fiskvägar byggts under 2015, och projekt pågår vid flera andra dammar för att skapa fria vandringsvägar för vattenlevande organismer. Se även Ett rikt växt- och djurliv [9].

Bevarade natur- kultur och friluftsvärden

I Blekinge berörs ett 30-tal sjöar och vattendrag av någon skyddsform men endast ett fåtal har sötvattensmiljön eller dess arter som huvudmotiv. Arbete med skydd av sötvatten pågår med fokus på Mörrumsån och Bräkneån, men stora värdefulla områden i länet saknar fortfarande långsiktigt skydd. Under 2015 har tre värdefulla vattendrag föreslagits till Natura2000 [10] vilket ökar möjligheten att skydda och bevara deras arter och naturtyper. Under året har ett limniskt naturreservat bildats, Siesjö östra [11].

Inom projektet Kulturmiljö och Vattenförvaltning [12], som syftar till att inventera och värdera kulturlämningar och miljöer vid vattendrag, har Mieån och Silletorpsån dokumenterats under 2015. Sju anläggningar med högt kulturmiljövärde har fått bidrag till underhåll under 2015 genom projektet Vårda vattendragens kulturarv [13].

Analys och bedömning

Miljökvalitetsmålet kommer inte att nås till 2020 och miljötillståndet försämras

fortfarande. Fragmentering på grund av dammar och andra vandringshinder är den största orsaken till att länets vattendrag inte uppnår god ekologisk status. Bevarandestatusen för flera arter och naturtyper är hotad och ekosystemtjänster är i fara. För att uppnå miljökvalitetsmålet är det viktigt att intensifiera arbetet med att åtgärda vandringshinder. Det behövs ökade resurser för biologisk återställning, men framförallt kraftigt ökade resurser för tillsyn av vattenverksamheter. Lagstiftningen måste ändras och ställa tydliga krav på miljöhänsyn så att miljökvalitetsnormer kan uppnås. Sanering av förorenade områden krävs för att säkra vattnens kemiska status och riktade medel för skydd av värdefulla limniska miljöer behövs.

Bevarande av arter, limniska miljöer och ekosystemtjänster

För ett effektivt arbete med restaurering och skydd behövs bättre ekonomiska och lagliga styrmedel. Likaså saknas resurser för att förbättra kunskapen om länets värdefulla sjöar och vattendrag.

För att kunna nå miljökvalitetsmålet är det viktigt att undvika nybyggnation som påverkar ekologi och friluftsliv vid sjöar och vattendrag negativt. Detta kan de nya, skärpta strandskyddsreglerna bidra till [14]. En art som riskerar att försvinna från Blekinge då föryngringen är obefintlig eller otillräcklig är flodpärlmussla. Förutom vandringshinder utgör även brister i vattenkvalitet ett hot mot arten [15]. Det saknas verktyg för att inrätta tillräckliga skydds- och kantzoner längs vattendragen i skogs- och jordbrukslandskapet för att komma tillrätta med detta problem [16].

Signalkräfta och felaktigt utsatt regnbåge utgör ett problem och risk finns att sjögull [17], som har stora förekomster i södra Småland, sprider sig till länet.

De pågående klimatförändringarna kan leda till förändrad nederbörd [18], temperatur och vattenkvalitet. Detta kan hota dricksvattenförsörjningen och den biologiska mångfalden i vattendragen.

Övergivna kulturlämningar äldre än år 1850 är generellt skyddade som fornlämningar. Många nyare välbevarade kulturmiljöer står oftast utan skydd och hotas av uteblivet underhåll samt i vissa fall av åtgärder för att skapa fria vandringsvägar eller återställa biotoper.

Prioriteringar i länet

Tillsyn av vattenverksamhet behöver öka i omfattning för att minska den negativa påverkan som dammar och vattenuttag utgör och därigenom förbättra förutsättningarna för hotade arter.

Andra högt prioriterade åtgärder i länet är: påbörjade restaureringsprojekt med avsikt att åtgärda vandringshinder, LIFE+-projektet UC4LIFE, att genomföra naturreservatsplanerna längs Bräkneån och Mörrumsån, upprätta bevarandeplaner för länets limniska N2000 områden samt inleda samarbete med länets skolor för att öka kunskapen om vattenmiljöer och dess arter.

Arbete pågår med att upprätta en regional vattenförsörjningsplan, och arbetet med vattenskyddsområden är prioriterat av Länsstyrelsen.

Indikatorer som följer upp målet

- » Begränsat näringsläckage – fånggrödor
- » Begränsat näringsläckage – skyddszoner
- » Föryngring av flodpärlmussla
- » Nedfall av kväve
- » Nedfall av svavel
- » Skyddade sjöar och vattendrag
- » Strandnära byggande vid sjöar och vattendrag

Referenser

1. Blekinges uppföljning av [Giftfri miljö](#).
2. Blekinges uppföljning av [Bara Naturlig försurning](#).
3. Information om [Vattentäcksarkivet](#), SGU.
4. [Råvatten- källan till dricksvatten](#), Svenskt Vatten.
5. Blekinges uppföljning av miljökvalitetsmålet [Grundvatten av god kvalitet](#).
6. [Vattenwebb](#), SMHI
7. Information om ekosystem och ekosystemtjänster, Naturvårdsverkets webbplats.
8. LIFE+ -projektet [Målarmusslans återkomst ger friskare åar](#).
9. Blekinges uppföljning av [Ett rikt växt- och djurliv](#).
10. [Förslag till nya Natura 2000 områden år 2015](#). Länsstyrelsen Blekinge.
11. Naturreservat, [Siesjö östra](#) i Sölvesborgs kommun.
12. Projektet [Kulturmiljö och Vattenförvaltning](#) – planeringsunderlag för Södra Östersjöns vattendistrikt.
13. Projekt: [Vårda vattendragens kulturarv](#). Länsstyrelsen i Jönköpings webbplats.
14. [Översyn av utökat strandskydd](#), Länsstyrelsen i Blekinge.
15. [Restaurering av flodpärlmusselvatten](#), WWF 2009.
16. Indikatorn [Begränsat näringsläckage – skyddszoner](#), Miljömålsportalen.
17. Information om sjögull. [Varning för sjögull - en vacker med förrädisk vattenväxt](#).
18. [Klimat i förändring](#), SMHI.

Grundvatten av god kvalitet

I större grundvattentäkter är det vanligt med förekomst av bekämpningsmedelsrester. För enskilda brunnar är kvalitetsproblem mycket vanligt, men mer analysdata behövs för att förstå problemens storlek och art. Kunskapen om grundvatten måste höjas och arbetet med vattenskyddsområden måste stärkas.

Resultat

Utifrån tillgängliga data går det inte att se några generella förändringar av grundvattenkvaliteten. Grundvattenbildning är också en långsam process och kvalitetsförändringar i regel sker långsamt. Samtidigt är osäkerheten stor eftersom analysdata ofta saknas och kunskapen om påverkansrisker är bristfällig. Trots att arbetet med vattenskyddsområden har prioriterats under 2015 har inget nytt vattenskyddsområde fastställts under det senaste året, vilket gör att många vattentäkter fortfarande saknar skydd mot verksamheter och åtgärder som kan medföra förorening. En ny förordning och nya föreskrifter med skärpta regler för spridning och hantering av bekämpningsmedel har trätt ikraft. På sikt kan det minska förekomsten av bekämpningsmedelsrester i grundvattnet.

Kvalitetsproblem i Blekinges grundvatten

De vanligaste kvalitetsproblemen i Blekinges drygt 40 kommunala grundvattentäkter är förekomst av bekämpningsmedelsrester samt förhöjda klorid- och nitrathalter. Utifrån de vattenanalyser som finns inlagda i det nationella Vattentäktsarkivet [1] finns bekämpningsmedelsrester i 29 procent av täkterna. Halterna av klorid [2] och nitrat är förhöjda i 20 respektive 15 procent av täkterna. Men eftersom mycket analysdata saknas och många ämnen inte är analyserade är osäkerheten stor. I några täkter har utökad provtagning visat påverkan av andra miljögifter än bekämpningsmedel. Mest omfattande är förekomsten av PFAS i Bredåkradeltat i Kallinge. Fynden av dessa föroreningar tydliggör att det behövs förbättrade riskbedömningar och analys av fler ämnen vid dricksvattenproduktion.

I länet finns cirka 10 000 hushåll som tar vatten från egen brunn. Enligt de analysresultat som finns tillgängliga i nationell databas är det mycket vanligt med kvalitetsproblem. Tillgången på analysdata är mycket begränsad både vad gäller antal prov och analyserade ämnen.

Många täkter saknar vattenskyddsområden

Bara hälften av länets grundvattentäkter har ett vattenskyddsområde [3]. De skyddade vattentäkterna står för knappt 80 procent av vattenuttaget i Blekinge. Många av de vattenskyddsområden som finns behöver uppdateras för att kunna ge ett bra skydd mot föroreningsrisker. Endast en femtedel av täkterna har ett vattenskyddsområde med föreskrifter enligt miljöbalken.

Grundvattennivåer – påverkan och skydd

Överuttag kan leda till ihållande låga grundvattennivåer som är negativt för vattenförsörjning, markstabilitet samt djur- och växtliv i angränsande ekosystem. I kustnära lägen kan problem uppstå med inträngning av salt vatten till grundvattnet. Ett större område med risk för överuttag finns på Listerlandet i västra Blekinge. Sedan 2008 pågår omfattande tillståndsprövning av befintliga vattentäkter där.

Naturgrusavlagringar

Blekinge ligger i ett område med relativt få sand- och grusavlagringar. Uttaget av naturgrus är mycket lågt och andelen naturgrus är bara två procent av den totala grusanvändningen i Blekinge 2014, vilket är lägst i landet [4].

Analys och bedömning

Nej

Som tidigare är bedömningen att målet inte är möjligt att nå till år 2020 med i dag beslutade styrmedel. Utvecklingen i miljön är otydlig, kunskapsnivån om grundvattenkvaliteten och påverkansrisker är låg och kunskaperna förbättras inte tillräckligt fort. Nationella Vattentäktsarkivet är för ofullständigt för att ge en bra överblick över vattenkvaliteten i länets kommunala grundvattentäkter. Kunskapen om vattenkvaliteten i brunnar hos enskilda hushåll är mycket låg, samtidigt som kvalitetsproblem verkar vara vanligt.

För att hindra förorening av grundvatten krävs förebyggande åtgärder. Eftersom grundvattenbildning är en långsam process tar det lång tid innan åtgärder ger effekt. Arbetet med vattenförsörjningsplaner [5] har påbörjats i länet och arbetet med vattenskyddsområden måste fortsatt prioriteras. De nya skärpta reglerna för spridning av bekämpningsmedel kan på sikt minska förekomsten av bekämpningsmedelsrester i grundvattnet.

Stort kunskapsbehov om grundvattnets kvalitet

För att bedöma behovet av åtgärder krävs god kunskap om både påverkansrisker och vattenkvaliteten. Påverkansanalyser och riskbedömningar är viktiga underlag för planeringen som kräver samverkan mellan myndigheter för att bli bra. Övervakning prioriteras i riskområden och i dricksvattentäkter men bristen på lämpliga provtagningsplatser är ett stort problem. På sikt kommer övervakningen att ge en tydligare bild av förekomst av miljögifter i grundvattnet.

Det finns ett behov av krav på råvattenkontroll vid vattenverk för att höja kunskapsnivån om grundvattenkvaliteten. Fler ämnen behöver analyseras och tillgängligheten till analysresultat från de kommunala vattentäkterna behöver förbättras. För Blekinge är Vattentäktsarkivet långt ifrån komplett.

Enskilda brunnsägare behöver informeras om behovet av att, ur hälsosynpunkt, provta sitt vatten minst vart tredje år. I samband med detta bör de

uppmuntras att godkänna överföring av analysresultaten till den nationella databasen som ligger till grund för analyser av vanliga kvalitetsproblem i olika områden.

Arbete med vattenskyddsområden och vattenförsörjningsplaner

Vattenskyddsområden inrättas för att skydda vattentäkter mot föroreningar. Blekinges kommuner arbetar löpande med att utarbeta och föreslå vattenskyddsområden för fastställande av Länsstyrelsen. Det finns också möjlighet för kommunerna att själva fastställa vattenskyddsområden, vilket ibland kan vara ett bra alternativ. För att fler av Blekinges vattentäkter ska få ett bra skydd måste arbetet med vattenskyddsområden prioriteras även i fortsättningen.

Genom regionala och kommunala vattenförsörjningsplaner kan man ta hänsyn till vattenförsörjning i samhällsplaneringen på ett bra sätt. Olofströms kommun är den enda kommunen i Blekinge som har en fastställd vattenförsörjningsplan. Länsstyrelsen har påbörjat arbetet med att ta fram en regional vattenförsörjningsplan som beräknas bli klar under 2016. Detta kommer underlätta kommunernas fortsatta arbete med vattenförsörjningsplaner.

Indikatorer som följer upp målet

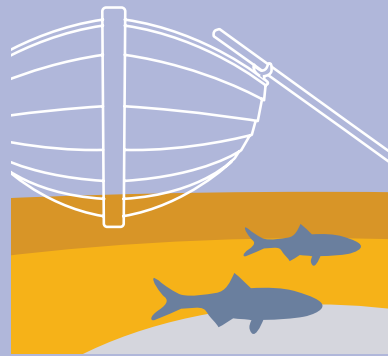
- » Grusanvändning
- » Grustäkt i grundvattenområden
- » Klorid i grundvattnet
- » Vattenskyddsområden
- » Växtskyddsmedel

Referenser

1. Information om [Vattentäktsarkivet](#), Sveriges Geologiska undersökning.
2. Indikatorn [Klorid i grundvatten](#), Miljömålsportalen.
3. Indikatorn [Vattenskyddsområden](#), Miljömålsportalen.
4. Indikatorn [Grusanvändning](#), Miljömålsportalen.
5. Information om [vattenförsörjningsplaner](#), Sveriges Geologiska undersökning, rapport 2009:24.
6. [Olofströms kommuns vattenförsörjningsplan](#).

Hav i balans samt levande kust och skärgård

Övergödning, miljögifter, fiske och exploatering påverkar det marina ekosystemet, ofta på ett storskaligt och gränsöverskridande sätt. Flera allvarliga störningar är svåra att koppla till någon speciell mänsklig påverkan.

Resultat

Få av preciseringarna har en positiv utveckling. Huvudorsakerna är övergödning, svaga fiskbestånd och miljögifter.

God miljöstatus

Länsstyrelsen har inte gjort någon bedömning av miljöstatusen enligt havsmiljöförordningen [1]. Den inledande bedömning som gjordes av Havs- och vattenmyndigheten 2012 visade emellertid att havets miljöstatus i de flesta avseenden inte var god [2].

God ekologisk status

Till följd av övergödning har Blekinges kustvatten inte god ekologisk status. Ingen tydlig förändring har skett under 2015. Trots vidtagna åtgärder är näringsbelastningen fortsatt hög. Mer information finns under Ingen övergödning [3].

God kemisk status

Blekinges kustvatten uppnår inte god kemisk status. Fisk och andra organismer påverkas av såväl metaller (till exempel kvicksilver) som organiska miljögifter (till exempel bromerade flamskyddsmedel) i alltför hög grad. Mer information finns under Giftfri miljö [4].

Ekosystemtjänster

Värden som till exempel turism, rekreation och fiske har skadats av svaga fiskbestånd och algbloomingar. Länsstyrelsen undersöker i samverkan med andra län och Havs- och vattenmyndigheten möjligheten att införa fiskerestriktioner för att stärka bestånden av kustlevande fisk.

Livsmiljöer och genetisk variation

Längs Blekingekusten finns gott om grunda miljöer med ett rikt växt- och djurliv. År 2015 har emellertid varit ett ganska dåligt år för reproduktion och uppväxt av grundlevande fiskarter, speciellt gädda. Längs länets ostkust kvarstår rekryteringsstörningarna för abborre och gädda [5].

Flera arter, bland andra ål, havsörn och skräntärna anses hotade. Jakt på mink har bedrivits under 2015 för att gynna skräntärnan.

Ejderen har minskat kraftigt i Östersjön sedan början av 90-talet [6]. Minskningen av häckande par på Utklippan verkar ha avstannat sedan några år tillbaka. Sedan 2014 ligger antalet på en jämförelsevis hög nivå. Utvecklingen på längre sikt är osäker.

Populationerna av gråsäl och knubbsäl är stabila eller ökande. Däremot tycks tumlaren vara på gränsen till utrotning i Östersjön och i det närmaste försvunnen från Blekingekusten [7].

Arbete med restaurering av invallade och torrlagda havsvikar vid Eriksberg och Grönadal pågår, och är nu på projekteringsstadiet. När åtgärderna genomförts förväntas de leda till goda livsbetingelser för växter, fisk och sjöfågel, samt i viss utsträckning minskat läckage av näringsämnen till havet. Utredningar har även påbörjats för ett eventuellt framtida restaureringsarbete vid Åbyån och Vesan.

Främmande arter och genotyper

Den svartmunnade smörbulten fortsätter att sprida sig i Blekinge, med en reproducerande population i Karlskronaområdet [8].

Genetiskt modifierade organismer

Information saknas.

Bevarade natur- och kulturmiljövärden

Planeringsarbete pågår för ett marint naturreservat i Bräkne-Hoby skärgård, Ronneby kommun. Inventeringar har genomförts 2015 som underlag för planeringen av fler marina reservat och biotopskyddsområden.

Life+-projektet GRACE har under perioden 2010-2015 arbetat med att främja och bevara skärgårdens natur- och kulturvärden genom att röja, gallra och främja betesdrift på skärgårdsöar [9]. Totalt har 217 hektar restaurerats fördelat på 17 öar i Blekinge.

Antalet yrkesfiskare i länet minskar [10]. Ett levande kustnära yrkesfiske är nödvändigt för att kustens kulturmiljövärden ska kunna tas tillvara i ett långsiktigt perspektiv. Förbud mot krokfiske efter lax i södra Östersjön [11,12] har försvårat möjligheterna till försörjning för yrkesfiskare i Blekinge.

Kulturlämningar under vatten

Från och med första januari 2014 ändrades kulturminneslagen till kulturmiljölagen. I samband med detta ändrades fornlämningskriteriet för vrak, från att ha förlöst för minst hundra år sedan, till att de måste ha förlöst innan 1849 års slut. Detta innebär att en mängd vrak förlorade sitt skydd som fornlämningar. Under 2014 bekostade Länsstyrelsen en utredning för att identifiera vilka vrak som har ett högt kulturhistoriskt värde och därmed kan fornminnesförklaras och återfå sitt lagskydd. Av de undersökta vraken är åtta så intressanta att de skulle kunna förklaras som fornminne, enligt utredningen. Arbetet har under 2015 gått vidare och Länsstyrelsen har låtit undersöka ett par av vraken närmre för att kunna reda ut deras kulturhistoriska värde.

Analys och bedömning

Miljökvalitetsmålet kommer inte att nås till 2020. För de flesta preciseringar går det inte att se en tydlig trend i miljön. För att nå miljökvalitetsmålet krävs omfattande åtgärder i samverkan med andra länder runt Östersjön.

Flera allvarliga problem med stor betydelse för miljön i Blekinges kustvatten har inte ännu förklarats eller kopplats till någon specifik mänsklig påverkan. Till dessa problem kan räknas rekryteringsstörningarna för abborre och gädda

längs länets ostkust, effekter av miljögifter i fisk, en minskning av blåstången i mitten av 90-talet samt de uppmärksammade problemen med fisk och vattenkvalitet i delar av Hanöbuktens kustvatten. Mer forskning, understödd av data från miljöövervakningen, behövs för att kunna peka på orsaker och möjliga åtgärder.

Miljöproblemens storskaliga och gränsöverskridande karaktär gör att beslut på politisk nivå och inom en mängd olika samhällssektorer krävs för att vända utvecklingen.

Trots problemen finns många positiva trender. Toppredatorer som havsörn och säl ökar i antal och utbredning. Detta beror främst på minskad exponering för vissa miljögifter.

Målsättningen att stärka småskaligt kustfiske syns tyvärr inte i fiskeförvaltningen. I stället har storskaligt fiske blivit norm i regleringen av fisket. Detta märks framför allt genom att antalet arter som varje fiskare får fiska begränsas genom myndighetsbeslut. Ett lokalt kustfiske har alltid varit beroende av att kunna växla mellan olika fisken alltefter tillgång och prisbild. När flexibiliteten i fisket försvinner så försvinner också möjligheten att försörja sig med ett lokalt kustfiske. Möjligheterna till regionalt inflytande i svensk fiskeförvaltning är mycket begränsade.

Indikatorer som följer upp målet

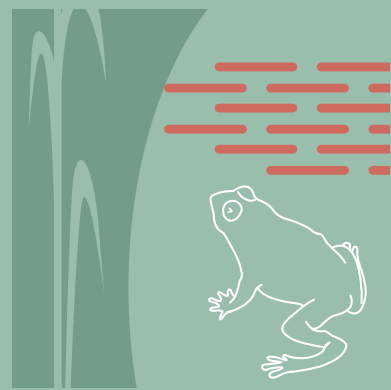
- » Fiskefartyg
- » Oljeutsläpp till havet
- » Strandnära byggande vid havet
- » Yrkesfiske

Referenser

1. Länk till [Havsmiljöförordningen](#) (2010:1341)
2. Rapport [God Havsmiljö 2020](#). Remissversion 2012 -03-19. Havs- och vattenmyndigheten.
3. Länk till Blekinges uppföljning av [Ingen övergödning](#)
4. Länk till Blekinges uppföljning av [Giftfri miljö](#).
5. Fiskeriverket informerar [Rekryteringsproblem hos Östersjöns fiskbestånd](#), Finfo Rapport 2005:5.
6. [Varför minskar ejderen?](#) Länsstyrelsen i Blekinge, rapport 2011:2.
7. [Information om tumlare](#). Naturhistoriska riksmuseet
8. Fiskeriverket informerar [Svartmunnad smörbult i svenska kustområden](#) Finfo 2011:2
9. [Life+-projektet GRACE](#), Länsstyrelsens webbplats
10. Indikator [Yrkesfiske](#), Miljömålsportalen.
11. Havs- och vattenmyndighetens författningssamling [HVMFS 2012:4](#).
12. [Fiskeriverkets föreskrifter om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön](#). FIFS 2004:3.

Myllrande våtmarker

Arbetet med skydd och anläggande av nya våtmarker fortgår. Begränsade resurser försämrar dock möjligheten att målet ska uppnås i tid. Uppföljning av eventuella exploateringar och av våtmarkernas generella bevarandestatus är bristfällig. Den tidigare positiva utvecklingen i miljön har stagnerat.

Resultat

Ett naturreservat som innehåller skyddsvärd våtmark har bildats och ytterligare tre planeras i slutet av året. Utdikning eller exploatering av våtmarker har troligen inte skett, men situationen är svår att följa upp. Två nya våtmarker har anlagts. Trots att miljöarbetet fortskrider är det inte tillräckligt för att nå miljömålet.

Bevarade natur- och kulturmiljövärden

Skyddsvärd våtmark har under året bevarats genom bildandet av naturreservatet Siesjö östra i Sölvesborg. Ytterligare tre naturreservat med viktiga våtmarker kommer troligen att bildas i slutet av 2015. Dessutom pågår arbete med flera planerade våtmarksreservat, bland annat Hålabäcksmaderna i Ronneby kommun, som genom den långa kontinuiteten av hävd även har stora kulturmiljövärden.

Såvitt länsstyrelsen kan bedöma har inga våtmarker i länet dikats ut eller exploaterats under året. Med all sannolikhet sker ändå viss exploatering, och dessutom förekommer sannolikt dikesrensningar som skadar våtmarker. Den verkliga situationen är svår att följa upp.

Återskapade våtmarker och återställda livsmiljöer

Arbetet med att anlägga nya våtmarker i länet fortgår. Under året har två nya våtmarker, med en sammanlagd areal på cirka 3,4 hektar, anlagts med hjälp av medel för lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) [1] och Landsbygdsprogrammet [2]. Den totala arealen anlagda våtmarker i länet uppgår

därmed till cirka 170 hektar.

Gynnsam bevarandestatus

Någon heltäckande bild av våtmarkernas bevarandestatus i länet finns inte. Det är dock känt att det sker en generell igenväxning av myrar och kärr till följd av främst kvävenedfall och effekter av gamla utdikningar. Igenväxning sker även i hävdberoende våtmarker som en följd av minskad hävd. Om inga åtgärder görs kommer det på sikt att leda till försämrad bevarandestatus. Flera viktiga madområden i länet, med stora natur- och kulturmiljövärden, hävdas dock fortfarande genom bete eller slätter [3].

Hotade arter

Strandpadda är en ansvarsart för Blekinge [4]. Flera av de småvatten för strandpadda som anlades 2014 har gett positivt resultat.

Främmande arter och genotyper

Främmande arter och genotyper bedöms med nuvarande kunskap inte utgöra något nämnvärt hot mot länets våtmarker och deras biologiska mångfald.

Friluftsliv och buller

Det nybildade naturreservatet Siesjö östra innehåller vandringsleder och fågeltorn, anlagda som LONA-projekt år 2013.

Analys och bedömning

Miljökvalitetsmålet kommer inte att nås till år 2020 med i dag beslutade

styrmedel. Utvecklingen i miljön är negativ. Det finns svårigheter med att följa upp våtmarkernas bevarandestatus samt i vilken utsträckning de dikas ut eller exploateras. Arbetet med skydd av våtmarker fortgår, men tar lång tid på grund av otillräckliga resurser. Intresset från markägare och kommuner för skydd och för nyanläggning av våtmarker är positivt, men även här är resurserna tyvärr knappa.

Skydd av våtmarker

Nio av tio våtmarker i myrskyddsplanen [5] ingår i Natura 2000 och har därmed ett långsiktigt skydd. Den våtmark som inte ingår i Natura 2000 planeras bli naturreservat i slutet av året. Behovet av att skydda fler våtmarker är stort. Arbetet med att bilda nya naturreservat och teckna naturvårdsavtal för våtmarker fortgår. Intresset hos markägare är betydande, men skyddstakten är långsam. Varken Länsstyrelsens personresurser eller det nationella anslaget för ersättning till markägare är idag tillräckligt för att arbetet ska kunna bedrivas effektivt. Dessutom är kunskapen om natur- och kulturmiljövärdena i de mindre våtmarkerna bristfällig. En inventering av dessa är angelägen, men resurser saknas.

Återskapande av våtmarker, och ekosystemtjänster

Arbetet med restaurering och nyanläggning av våtmarker är helt beroende av de styrmedel som finns tillgängliga genom LOVA och EU:s Landsbygdsprogram. De begränsade resurser som finns innebär att få våtmarker anläggs per år och miljökvalitetsmålet blir därmed svårt att nå. Med ökade anslag samt resurser till uppsökande verksamhet skulle en större areal våtmarker kunna anläggas. Mer resurser skulle även ge bättre möjligheter att planera och utforma våtmarkerna så att deras ekosystemtjänster (vattenhushållning och reningsförmåga) tas till vara på ett optimalt sätt. En kvalitetsuppföljning av redan anlagda våtmarker skulle vara värdefullt underlag i planeringsarbetet.

Bättre uppföljning behövs

Ytterst få av de ärenden enligt miljöbalken som Länsstyrelsen handlägger leder till att våtmarker

skadas eller förstörs i Blekinge. Risken bedöms vara störst i samband med åtgärder som provas enligt annan lagstiftning, till exempel vägprojekt och nyexploatering enligt detaljplan. Det är viktigt att bevaka att det tidigt i planeringen av exploateringsprojekt, tas tillräcklig hänsyn till våtmarker med höga natur- och kulturmiljövärden. Arealen våtmarker bedöms inte minska i länet annat än marginellt. Med all sannolikhet sker viss exploatering utan Länsstyrelsens kännedom, liksom dikesrensningar som kan skada våtmarker. Den verkliga situationen är svår att följa upp.

Med nuvarande underlag är det även svårt att bedöma våtmarkernas generella bevarandestatus. Det är dock känt att igenväxning sker i tidigare öppna myrar och kärr, liksom att bristen på betesdjur i landskapet ökar risken för att hävdberoende naturvärden får försämrad bevarandestatus.

Prioriteringar

Skyddsvärda våtmarker ingår i flera påbörjade reservatsprojekt som bör kunna slutföras de närmaste åren. Även nya naturvårdsavtal kommer att tecknas om markägare är intresserade. Det fortsatta arbetet med nyanläggning av våtmarker har hög prioritet, men omfattningen är helt beroende på tilldelningen av ekonomiska styrmedel.

Indikatorer som följer upp målet

- » [Anlagda våtmarker](#)
- » [Myrskyddsplanens genomförande](#)
- » [Skydd av våtmarker](#)

Referenser

1. [LOVA](#) (Lokala Vattenvårdsprojekt), Havs- och vattenmyndigheten.
2. [Landsbygdsprogrammet 2014-2020](#). Länsstyrelsens webbplats.
3. Länk till Blekinges uppföljning av [Ett rikt odlingslandskap](#).
4. [Värna Vårda Visa – Blekinge](#). Ett program för förvaltning av skyddade naturområden i Blekinge 2012-2016. Sid. 11 om ansvarsarter för Blekinge. Länsstyrelsen i Blekinge, rapport 2013:4.
5. [Myrskyddsplan för Sverige](#) – Objekt i Blekinge län.

Levande skogar

Tillgången på värdefulla skogsmiljöer är inte säkrad i länet. Kvaliteten på miljöhänsynen behöver bli bättre samtidigt som ökade bevarandeinsatser krävs. Högbonitets- och avenbokskogar är viktiga att satsa på vid sidan av gamla ek- och bokskogar. Formella skyddsåtgärder krävs särskilt i östra länet.

Resultat

Tillgången på värdefulla skogsmiljöer är inte säkrad i länet. Ökat långsiktigt skydd av skogsmark krävs. Priserna på skogsmark har ökat medan myndigheternas anslag för intrångsansättning har minskat fram till 2015. En stor andel värdefulla natur- och kulturmiljöer skadas fortfarande i samband med skogsbruksåtgärder och samhällsbyggande. Flera åtgärder för att öka miljö- och kulturhänsyn har initierats.

Skogsmarkens egenskaper och processer

Biobränsleuttag har ökat och askåterföring minskat i Götaland de senaste sex åren. Fortfarande ses negativ påverkan vid 23 procent av transporter över vattendrag [1]. Runt 120 markägare har under 2015 deltagit på kurser i miljöhänsyn, hyggesfritt skogsbruk, miljövänlig dikesrensning, skötsel av ädellövskog samt miljöanpassad röjning.

Ekosystemtjänster

Årets älgbetesinventering visar att skadorna på ung tall är mycket stora. Tallen riskerar att försvinna helt eftersom nästan bara gran planteras.

Grön infrastruktur, gynnsam bevarandestatus samt hotade arter och återställda livsmiljöer

Indikatorn Gammal skog [2] har tidigare utvecklats positivt, men tenderar nu att liksom indikatorn Hård död ved [3] plana ut. Indikatorn Äldre lövrik skog [4] visar en minskning. Antalet häckande fåglar i skogen [5] visar en uppgång 2014 efter en nedgång 2013, men Södra Götaland är den storregion där det gått bäst för skogens fåglar under de senaste 13 åren.

Skyddszoner påverkas negativt vid 36 procent av skogliga åtgärder.

År 2015 uppdaterades rödlistan. Andelen rödlistade arter i länet ligger på samma nivå som 2010. Efter jordbrukslandskapet finns de flesta hotade arterna i skogslandskapet och där framför allt i ädellövskog. En majoritet av de rödlistade skogsarterna bedöms ha populationer som minskar [6]. Inom ramen för Åtgärdsprogram för hotade arter har skorpdagglav inventerats och två lokaler för lundtaggsvamp övervakats. Samverkan och rådgivning har skett rörande skötsel av skyddsvärda träd.

En arbetsmetod för att förebygga insektsdöd i flishögar har introducerats som de två största flisanvändarna i länet ställer sig bakom.

Främmande arter och genotyper

Askskottsjuka och almsjuka utgör fortfarande stora hot.

Bevarade natur- och kulturmiljövärden

Under 2014 ökade det formella skyddet av skogsmark med 207 hektar.

Föryngringsavverkningar utan påverkan/skador på naturvärden har legat runt 65 procent av avverkningarna de senaste tio åren, men andelen med stor negativ påverkan har ökat under samma period.

Hänsynsuppföljning Kulturmiljöer 2014 [7] visade att drygt 35 procent av fornlämningarna och drygt 40 procent av kulturlämningarna påverkas/skadas vid skogliga åtgärder. Detta innebär en förbättring jämfört med 2013.

Ett arbetsmarknadsprojekt har påbörjats 2015 där värdefulla träd i Karlskrona kommun ska inventeras.

Friluftsliv

Tre av länets fem kommuner är bland de 50 bästa i Naturvårdsverkets undersökning år 2015 av hur landets kommuner arbetar med det lokala friluftslivet [8]. Länsstyrelsen har beviljat bidrag till två lokala naturvårdsprojekt med koppling till friluftsliv och skog.

Analys och bedömning

Skogsstyrelsen bedömer att målet inte kommer nås till år 2020 med idag beslutade styrmedel. Tillståndet i länets skogar är inte stabilt och det finns brister i skogsbrukets miljöhänsyn samtidigt som bevarandeinsatserna är otillräckliga. Befintliga styrmedel och resurser är inte tillräckligt effektiva för att vända utvecklingen som helhet.

Information och rådgivning viktig till skogsbrukets aktörer

Skogsstyrelsen jobbar under 2015 med fyra fokusområden; ökad lokal skogspolitisk dialog och återkoppling till yrkesverksamma inom skogsbruket, ökad uppdragsverksamhet, ökad användning av e-tjänster samt ökad extern kommunikation. Allt i syfte att öka skogsbrukets ansvarstagande för de skogspolitiska målen. Skogsstyrelsen fortsätter att återkoppla resultaten av sin miljöhänsynsuppföljning. Det är viktigt att målbilderna som tagits fram i det nationella dialogprojektet implementeras och återkopplas i verksamheten på alla nivåer. Under 2015 har Sydved utbildat tjänstemän och entreprenörer rörande målbilderna. Det ökade intresset för hyggesfritt skogsbruk bör tas till vara genom rådgivnings- och informationsinsatser. Under 2015 har cirka 30 skogsägare gått kurs eller fått enskild rådgivning i ämnet. Entreprenörer kommer att utbildas i Skogsstyrelsens regi.

Från och med år 2016 kommer Skogsstyrelsen att bedriva systemtillsyn, det vill säga granska om verksamhetsutövarens egenkontroll är tillräcklig för att säkerställa att regelverket följs.

Åtgärderna behöver öka

Fortsatt avverkas skogar med höga naturvärden. Nyckelbiotoper avverkas fortfarande i länet. Gamla och rötskadade ädellövträd avverkas ofta i närheten av tätorter av säkerhets- eller estetiska

skäl, detta trots rådgivning och information från både Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen. Svarande till det ökade uttaget av biobränsle behöver askåterföringen öka.

Befintliga styrmedel och medföljande resurser räcker inte för att säkerställa vare sig formellt skydd av värdefulla skogar eller tillräcklig hänsyn vid skogliga åtgärder. Ett steg på vägen är det cirka 75 procent högre anslag länet får för formellt skydd 2016. I nya landsbygdsprogrammet kommer stöd till skogliga åtgärder 2016, men är då lägre än tidigare. Från och med 2015 kan skogsägare i länet ta initiativ till ett formellt områdesskydd, där staten erbjuder intrångsansättning. De skyddsvärda biotoperna, såväl formellt skyddade som nyckelbiotoper och frivilligt avsatta, behöver ökad skötsel. Under hösten 2015 påbörjar Skogsstyrelsen arbetet med en regional handlingsplan för att säkerställa den gröna infrastrukturens betydelse för ekosystemtjänster och biologisk mångfald.

Prioriteringar i länet

Av de skogstyper som Blekinge har ett nationellt ansvar för och som är utpekade i Strategi för formellt skydd av skog i Blekinge, kommer skydd av gamla ek- och bokskogar samt avenbokskog och högbonitetskog att prioriteras under kommande år. Speciellt viktigt är att utöka det formella skyddet av värdekärnor i östra Blekinge.

Indikatorer som följer upp målet

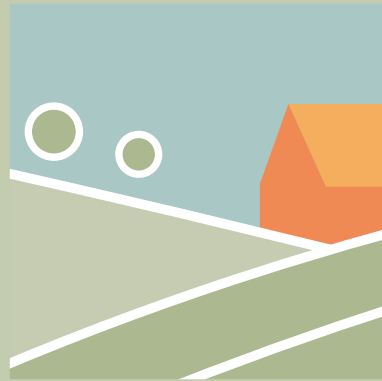
- » Häckande fåglar i skogen
- » Skydd av skogsmark – naturreservat
- » Skyddad areal skogsmark – biotopskyddsområden
- » Skyddad areal skogsmark – naturvårdsavtal

Referenser

1. [Skogsstyrelsens statistik](#), Skogsstyrelsens webbplats.
2. [Gammal skog](#), Miljömålsportalen
3. [Hård död ved](#), Miljömålsportalen
4. [Äldre lövrik skog](#), Miljömålsportalen
5. [Häckande fåglar i skogen](#), Miljömålsportalen
6. [Tillstånd och trender för arter och deras livsmiljöer – rödlistade arter i Sverige 2015](#), Art Databanken
7. [Hänsynen till forn- och kulturlämningar – Resultat från Hänsynsuppföljning Kulturmiljöer 2013](#), Skogsstyrelsen rapport 2014:4.
8. [Sveriges friluftskommun 2014](#), Naturvårdsverket.

Ett rikt odlingslandskap

De viktigaste faktorerna för ett rikt odlingslandskap är aktiva lantbrukare och betande djur. I dag växer betesmarker igen och brukandet av åkrar upphör vilket minskar småbiotoperna, det öppna landskapet och den biologiska mångfalden.

Resultat

Arealen jordbruksmark i Blekinge minskar. Andelen brukare har ökat något men de sköter mindre areal mark. Trenden för betesdjur är negativ, vilket starkt påverkar det öppna landskapet.

Variationsrikt odlingslandskap

Jordbruksarealen i Blekinge har fortsatt minska under de senaste åren. Det är främst arealen betesmark som har minskat. Från 2005 har arealen betesmarker minskat med nästan 2000 hektar. De ligger nu runt 9700 hektar. Antalet nötdjur minskar i Blekinge medan antalet får ökar något [1]. Den certifierade ekologiska odlingen är låg i Blekinge, men ligger stabilt runt 6 procent [2].

Arealen våtmarker [3] och andra vattensamlingar ökar något genom återskapande och nyanläggning.

Gynnsam bevarandestatus samt hotade arter och naturmiljöer

Många insatser har genomförts 2015 i Blekinge för att återskapa naturmiljöer och gynna hotade arter:

- Betesmarker med värden för hotade arter har restaurerats.
- Inom skyddade områden har andelen naturliga betesmarker med gynnsam bevarandestatus ökat.
- Inom Life+-projektet GRACE [4] avslutas en femårsperiod av restaurering av enbuskmarker samt trädklädda betesmarker på öar i skärgården. Totalt är 217 hektar restaurerat fördelat på 17 öar.
- Ett flertal träd (cirka 100 träd) har åter- och nyhamlats i skyddade områden.

Växt- och husdjursgenetiska resurser

De arter som Blekinge har ett speciellt ansvar för är blekingeankan [5] och ringamålakon [6]. Blekingeankan har passerat 200 djur och ringamålakon består av cirka 180, djur vilket är för lite för att säkerställa ett bevarande. Positivt är att bägge raserna ökar, långsamt men stadigt.

Bevarade natur- och kulturmiljövärden samt kultur- och bebyggelsemiljöer

Varje år genomförs vårdinsatser för drygt 30 fornlämningar. Av de som vårdats i år ligger sju i ett öppet kulturlandskap. En revidering har genomförts av skötselplanen för Blekinges kulturresevat där ett äldre odlingslandskap ingår. Några stengärdesgårdar har restaurerats med hjälp av stöd från landsbygdsprogrammet.

Två nya kunskapsunderlag har tagits fram för områden som är av riksintresse för kulturmiljövärden. I det ena är det bärande värdet ett odlingslandskap i skogsbygd, med ett idag levande mosaiklandskap av odlad och betad mark samt blädningsbrukad skog. I området finns välbevarad bebyggelse, äldre odlingsspår som fägor, odlingsrösen och torplämningar. I kulturlandskapet återfinns ett av få kvarvarande skogsbeten. Det andra området är ett skärgårdslandskap där ett av de bärande värdena är ett småskaligt odlingslandskap med betes- och slåttermarker på närliggande öar, som brukats som ett komplement till fiskerieringen. I det karakteristiska öppna kulturlandskapet finns kvarvarande element som hägnader, fångsfällor och odlingsrösen som påminner om en långvarig och kontinuerlig hävd.

Friluftsliv

Naturvårdsförvaltningen har restaurerat och genomfört underhåll av vandringsleder i Blekinges naturreservat. På flera stigar har spänger lagts ut för att öka framkomligheten när det är blött. Flera övergångar vid staket har bytts ut mot tillgänglighetsanpassade grindar.

Analys och bedömning

Länsstyrelsen bedömer även i år att målet inte kommer att nås till 2020 med nuvarande styrmedel.

Få av preciseringarna har en stabil eller positiv utveckling. Landsbygdsprogrammet med dess stöd har inte inneburit tillräckligt stor påverkan för att stoppa den negativa trenden med minskande areal jordbruksmark. Den viktigaste faktorn för ett rikt odlingslandskap är aktiva lantbrukare. Igenväxande betesmarker och oskörade åkrar blir en allt mer vanlig syn.

Det minskande antalet betesdjur är ett stort problem. Spåren från historiskt brukande av odlingslandskapet försvinner när landskapet inte betas eller röjs. För den biologiska mångfalden kan minskad hävd vara positivt på kort sikt eftersom antalet arter ökar under en inledande igenväxningsfas. På längre sikt blir effekten negativ eftersom gran och björk ofta får fäste och de öppna ytorna minskar. De gamla lövträden får då konkurrens och skadas allvarligt. Även ur ett estetiskt perspektiv är marker som växer igen negativt vilket påverkar attraktionskraften för turism och friluftsliv.

Det finns många äldre brukare i Blekinge som lägger ner sin verksamhet och de har ingen som kan eller vill ta över. Större gårdar rationaliserar sin verksamhet för att uppnå lönsamhet, vilket bland annat innebär att färre personer ska sköta större områden. Träd- och buskrika marker är svåra och mer kostnadskrävande att sköta vilket leder till att fler av de värdefulla betesmarkerna växer igen.

Askskottsjukan är ett stort hot mot länets askar. Detta hot utarmar biologiska, estetiska och kulturella värden.

Positivt är att blekingeankan och ringamålakon ökar.

De företag som vill investera i ny-, till eller ombyggnad av djurstallar har större möjligheter att få stöd i Landsbygdsprogrammet [7], då investeringar som bidrar till ökat betestryck prioriteras högre än andra investeringar. Även Landsbygdsprogrammets miljöersättningar är ett viktigt styrmedel för att motverka igenväxningen av betesmarker [8].

Länsstyrelsens naturvårdsförvaltning har fått ökade medel under 2015 och därför kunnat göra fler åtgärder för friluftslivet i skyddad natur. Det verkar som att det blir ökade anslag även nästa år.

En helhetssyn är viktig i strävan efter långsiktig hållbarhet utifrån ett kulturarvsperspektiv, naturmiljövärden, sociala frågor och ekonomisk utveckling.

Indikatorer som följer upp målet

- » Betesmarker
- » Ekologisk animalieproduktion
- » Ekologisk mjölk
- » Ekologiskt odlad mark
- » Häckande fåglar i odlingslandskapet
- » Kulturspår i åkermark
- » Slåtterängar
- » Åkermark

Referenser

1. [Jordbruksstatistisk årsbok 2013 och 2014. SCBs webbplats.](#)
2. Indikatorn [Ekologisk produktion](#), Miljömålsportalen.
3. Länk till Blekinges uppföljning av [Myllrande våtmarker](#).
4. Life+ projektet [GRACE](#), Länsstyrelsens webbplats
5. [Svenska Lanthönsklubben](#)
6. [Föreningen Allmogekon](#)
7. [Handlingsplanen för Landsbygdsprogrammet i Blekinge 2014-2020, Länsstyrelsens webbplats.](#)
8. [Landsbygdsprogrammet 2014-2020](#). Jordbruksverkets webbplats.

God bebyggd miljö

Städer och tätorter vid södra kusten växer medan allt fler flyttar ifrån mindre orter, framför allt i den norra delen av länet. Expansionen medför ökade anspråk på bevarandeintressen vilket orsakar konflikter.

Resultat

Hållbar bebyggelsestruktur

Länet är landets femte mest tätbefolkade län med 52 invånare per kvadratkilometer. För andra året i rad ökar befolkningen. Under 2014 ökade antalet invånare med 1 158 personer till 153 915 invånare [1]. Cirka 75 procent av invånarna bor i tätort. Städer och tätorter vid södra kusten växer medan allt fler flyttar ifrån mindre orter, framför allt i den norra delen av länet. I stort råder balans på bostadsmarknaden. En kommun redovisar dock ett överskott och en kommun har brist på bostäder.

Hållbar samhällsplanering

Kommunernas översiktsplaner är antagna under år 2006-2015. Ronneby har startat arbetet med en ny översiktsplan. Från januari till november har 15 detaljplaner antagits, 87 procent ligger i kustområdet. Planerna avser oftast bostäder men även verksamheter.

Infrastruktur, kommunikationer och kollektivtrafik

Alla länets kommuner har idag åtgärdsstrategier avseende miljöanpassade transporter [2]. Utbyggnad av infrastruktur pågår eller har slutförts bland annat för väg E22, upprustning av Kust- till kustbanan samt planskild korsning vid Bergåsa. Cirka 75 procent av länets invånare bor inom 500 meter från en kollektivtrafiklinje (2010) [3].

Natur och grönområden

Fyra kommuner har kommuntäckande planeringsunderlag för grönsstruktur [4] och i Ronneby

pågår arbete med att ta fram en sådan. I Karlskrona och Karlshamn saknar 30 respektive 12 procent av befolkningen tillgång till grönområde inom 300 meter från bostaden.

Kulturvärden

Olofströms kommun har ett heltäckande kulturmiljöprogram [5]. Karlshamn har tagit fram en bevarande- och utvecklingsplan för innerstaden. Sölvesborg har påbörjat arbetet med att ta fram ett kulturmiljöprogram. Två kommuner har antikvarisk kompetens [6], övriga saknar sådan. Länet har 85 byggnadsminnen [7]. Fyra kommuner har ofta skyddat byggnader genom rivningsförbud [8] i detaljplan, en kommun har skyddat någon enstaka byggnad. Länsstyrelsen har under 2015 räknat antalet byggnader med q (rivningsförbud och varsamhet) och fått en mer korrekt bild mot tidigare. Länsstyrelsen arbetar med en översyn av länets riksintresseområden för kulturmiljö.

Hälsa och säkerhet

Det finns inte någon samlad bild av hur många människor som utsätts för trafikbullernivåer som överskrider riktvärden. Barn störs av höga ljudnivåer i skola och förskola, en kartläggning behöver genomföras. I inomhusmiljön kan bland annat fukt, mögel och radon orsaka hälsoproblem. Det är viktigt att fler radonmätningar genomförs i enskilda bostäder och att förhöjda halter åtgärdas.

Hushållning med energi

Energianvändningen i Blekinge var år 2012 lägre än år 1990 [9]. Industri och byggverksamhet står för över hälften och transporter för drygt 20 procent. Hushållens energianvändning

har minskat markant. Fyra kommuner har planeringsunderlag för energi [10]. För att nå energi- och klimatmålen behövs energieffektivisering och övergång till förnybara energislag. I Blekinge arbetar forumet Klimatsamverkan Blekinge med dessa frågor [11].

Avfall

Hushållen i Blekinge lämnar mycket till återvinning [12]. Insamlingen underlättas av att flera kommuner har insamling av många fraktioner vid den enskildes bostad.

Analys och bedömning

Miljökvalitetsmålet bedöms inte vara möjligt att nå till 2020. Miljötillståndet varierar mellan målets olika delar och det går inte att utläsa en trend. Befolknings- och bebyggelsekoncentrationen i söder bidrar till social mångfald men medför även markanvändningskonflikter. Tillgänglighet till service minskar, särskilt på landsbygden. Insatser i länet har stor betydelse för möjligheterna att nå målet.

Hållbar bebyggelsestruktur och samhällsplanering

Befolkningskoncentrationen längs kusten ger underlag för service men expansionen medför ökade anspråk på bevarandeintressen, såsom natur- och kulturvärden, vilket orsakar markanvändningskonflikter. Detta ökar behovet av bra planeringsunderlag. I de norra delarna av länet råder andra utmaningar när det gäller service, eftersom underhåll av övergivna byggnader etcetera.

Fyra kommuner har aktuella översiktsplaner. Detaljplanering och bostadsbyggande har minskat de senaste åren. Fler lägenheter i flerbostadshus behövs. Det är viktigt att miljökvalitetsmålen integreras bättre i den fysiska planeringen.

Infrastruktur, kommunikationer och kollektivtrafik

Infrastrukturutbygganden bidrar till ökad framkomlighet, trafiksäkerhet och kollektivtrafik. Vägtrafik påverkar hälsa och miljö negativt. Ytterligare åtgärder krävs för att förbättra

infrastrukturen och på så sätt minska miljöpåverkan. Länsstyrelsen arbetar för att den planerade höghastighetsbanan ska få en östlig sträckning.

Natur och grönområden

I länet finns stora natur- och friluftsvärden som ofta omfattas av områdesskydd eller riksintresseanspråk. Uppdaterade underlag behövs kring tillgänglighet till och kvalitet på tätortsnära grönområden. Länsstyrelsen ska ta fram en regional handlingsplan för grön infrastruktur. På initiativ av Länsstyrelsen har tre kommuner startat arbete med att ta fram en gemensam havsplan.

Kulturvärden

Länet hyser stora kulturhistoriska värden. Länsstyrelsens översyn av länets riksintresseområden samt genomgång av q i detaljplan innebär att bättre underlag tas fram och görs tillgängliga. Detta kommer bli ett användbart stöd för kulturmiljöns hantering i planeringen.

Hälsa och säkerhet

Underlaget för att bedöma inomhusmiljön är bristfälligt exempelvis för buller och radon, men mycket tyder på att bullersituationen har försämrats. Även underlaget för trafikbuller utomhus behöver uppdateras. Se även Frisk luft [12] och Grundvatten av god kvalitet [13]. Ytterligare åtgärder krävs för att målet ska nås.

Hushållning med energi

Energianvändningen behöver minska för att klara målet om Begränsad klimatpåverkan. Blekinges Klimat- och energistrategi [14] utgör ett bra stöd för olika samhällsaktörer att genomföra åtgärder.

Avfall

Det är viktigt att minska mängden avfall och att minimera avfallets farlighet för hälsa och miljö. Åtgärder behövs, till exempel att förbättra attityden till hållbar konsumtion.

Indikatorer som följer upp målet

- » Antikvarisk kompetens
- » Bensen i luft
- » Besvär av inomhusmiljön
- » Besvär av trafikbuller
- » Bostäder med fukt och mögel
- » Byggnadsminnen
- » Energianvändning
- » Exponering för miljötabaksrök
- » Hushållsavfall
- » Körsträcka med bil
- » Planering energi
- » Planering grönsstruktur och vattenområden
- » Planering kulturmiljö
- » Planering transporter
- » Rivningsförbud
- » Sömnstörda av trafikbuller
- » Vindkraftsel
- » Återvinning Glas
- » Återvinning Metall
- » Återvinning Pappersförpackningar
- » Återvinning Plast

Referenser

1. [Analys av bostadsmarknaden i Blekinge län 2014](#). Länsstyrelsen i Blekinge, rapport 2014:9.
2. Indikator [Planering transporter](#), Miljömålsportalen.
3. Befolkningens närhet till grönområden, [SCB Statistikdata-basen](#)
4. Indikator [Planering grönsstruktur och vattenområden](#), Miljömålsportalen.
5. Indikator [Planering kulturmiljö](#), Miljömålsportalen.
6. Indikator [Antikvarisk kompetens](#), Miljömålsportalen.
7. Indikator [Byggnadsminnen](#), Miljömålsportalen.
8. Indikator [Rivningsförbud](#), Miljömålsportalen.
9. Indikator [Energianvändning](#), Miljömålsportalen.
10. Indikator [Planering energi](#), Miljömålsportalen.
11. [Klimatsamverkan Blekinge](#), Region Blekinges webbplats.
12. Indikatorer för [Återvinning](#), Miljömålsportalen.
13. Länk till Blekinges bedömning av miljökvalitetsmålet [Frisk luft](#).
14. Länk till Blekinges bedömning av miljökvalitetsmålet [Grundvatten av god kvalitet](#).
15. [Klimat- och energistrategi för Blekinge – Åtgärder 2013-2016](#). Länsstyrelsen i Blekinge, rapport 2013:21.

Ett rikt växt- och djurliv

Den biologiska mångfalden hotas främst av exploatering, igenväxning, ett rationellt jord- och skogsbruk samt fragmentering och isolering av områden med hög biologisk mångfald. Utvecklingen i Blekinge bedöms som negativ och stora insatser behövs för att bevara arter och restaurera livsmiljöer.

Resultat

Åtgärder genomförs för att gynna biologisk mångfald och bevara miljöer som är unika för länet. Samverkan mellan myndigheter, kommuner och andra aktörer är en viktig del i arbetet.

Gynnsam bevarandestatus

Inventering av fiskyngel visar på en svag rekrytering av gädda och abborre jämfört med tidigare år. Inga gäddyngel fångades i Torhamnsfjärden, vilket inte inträffat tidigare. För många arter saknas kunskap om utvecklingen.

År 2015 uppdaterades rödlistan. Antalet rödlistade och hotade arter i länet ligger på samma nivå som 2010 [1]. Många arter och naturtyper är dock ännu hotade, främst av avverkning och igenväxning. Sämst bevarandestatus råder i skogen och odlingslandskapet, samtidigt som det är de artrikaste miljöerna [2, 3].

Grön infrastruktur och tätortsnära natur

Flera av länets skyddade områden ligger tätortsnära. Länsstyrelsen och kommunerna har ökat tillgängligheten genom leder och anordningar. Ronneby kommun håller på att ta fram en grönsstrukturplan. Riktlinjer för grön infrastruktur har tagits fram av Naturvårdsverket, och arbetet kommer att påbörjas 2016.

Länsstyrelsen har föreslagit sju nya N2000-områden samt utvidgning av två områden [4], på sammanlagt cirka 5500 hektar. Life+-projektet GRACE avslutas under 2015, 18 skärgårdsöar har restaurerats [5]. Ett reservat har bildats, ytterligare två samt en utvidgning kommer att beslutas under 2015. Länsstyrelsens projekt inom ”Utvald miljö för hotade arter i sandmiljöer” har avslutats och

positiva effekter har dokumenterats. Strandpaddor har lekt i nya dammar, hotade växter har kommit tillbaka och trumgräshoppans utbredning har ökat.

Två omlöp har anlagts, biotopförbättrande åtgärder har genomförts och stängda sidofäror har öppnats i Mörrumsån och Bräkneån inom ett Life+-projekt [6]. Dessutom arbetar kommuner med att åtgärda vandringshinder i andra åar.

Länsstyrelsen har sedan 2012 ett samarbete med kommunerna och Skogsstyrelsen om skyddsvärda träd. Inventering av träd på kommunal mark har genomförts i alla kommuner utom en. Samarbete sker även med Trafikverket om väggkantslätter och vägnära träd. Åtgärder har gjorts för att gynna flera hotade arter och naturtyper i länet. Grova träd har friställts, grenar har placerats ut för att gynna skalbaggar och flera åtgärder har gjorts för mnemosynefärl.

Främmande arter

Jakt på mink har bedrivits för att gynna skräntärnan. Svartmunnad smörbult ökar i Karlskrona skärgård [7]. Hur ekosystemet påverkas är dock inte känt.

Biologiskt kulturarv

I länets skyddade områden bevaras det biologiska kulturarvet genom slätter, hamling, bete och röjning av det småskaliga kulturlandskapet. Cirka hälften av länets reservat har kulturpåverkan i form av jordbruk. Hamlingskurser har genomförts för att upprätthålla dessa kunskaper. I kulturreservatet Ronneby brunn, med höga kultur- och naturvärden, pågår revidering av skötselplanen samt framtagandet av en trädvårdsplan [8]. Skyddsvärda träd står för en viktig del av det biologiska kulturarvet i Blekinge. Åtgärder inom ramen för ÅGP, skötsel

i skyddade områden samt kommunernas och de skogliga aktörernas naturvårdsåtgärder är viktiga för att skapa förutsättningar för arter knutna till träden att leva vidare i landskapet.

Analys och bedömning

Miljömålet kommer inte att uppnås till 2020. Åtgärder pågår och insatser har genomförts, men inte i tillräcklig omfattning.

Flertalet av länets hotade arter och naturtyper minskar, även om ljuspunkter finns. Tillräckliga styrmedel saknas för att vända utvecklingen, även om höjning av anslag för skydd och skötsel av natur har aviserats.

Hotade arter och naturtyper

Skydd av natur, rådgivning och naturvårdande åtgärder är viktiga, men om miljömålet ska nås måste genomförandetakten höjas. Många problem återstår att lösa. Den generella hänsynen i landskapet är inte tillräcklig. Skogar med höga naturvärden avverkas årligen. Storskalig lagring av flisvirke sommartid leder till utarmning av vedinsektsfaunan. Arter beroende av bete och slätter minskar på grund av upphört brukande, minskat antal djur samt en aggregering av djuren i landskapet. Många skyddade områden har omfattande skötselbehov, och revidering av äldre skötselplaner behövs för att inte skötselmetoden ”fri utveckling” ska leda till igenväxning. Det nya Landsbygdsprogrammet har lett till försämrade förutsättningar för biologisk mångfald.

Det är oklart hur skydd av marina områden fyller syftet att bidra till gynnsam bevarandestatus för de utpekade naturtyperna. Storskalig miljöpåverkan minskar inte till följd av skyddet. Ofta saknas kunskaper om påverkan från bland annat fiske och friluftsliv. Därför regleras dessa verksamheter sällan i de skyddade områdena.

Styrmedel behövs för bättre hänsyn

Befintliga styrmedel är inte tillräckliga för att hänsyn ska tas inom skogsnäring, jordbruk och vid exploatering. Skydd av värdefulla områden är viktigt, men vardagslandskapets påverkan på arter och naturtyper är störst. Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen saknar resurser för att på ett

strukturerat sätt arbeta förebyggande genom samråd och tillsyn. Mer resurser krävs för att åtgärder ska kunna planeras och genomföras långsiktigt. Arbetet med grön infrastruktur har potential att göra stor naturvårdsnytta, kanske främst på lång sikt. Det är dock viktigt att tillräckligt med resurser tilldelas detta arbete, och att statliga myndigheter förutom Länsstyrelsen har en aktiv roll. Ett hållbart brukande av naturresurser är nödvändigt för att inte en mängd arter ska försvinna. Att sprida kunskap om arter och ekologiska sammanhang till markägare, brukare och samhällsaktörer är ett viktigt arbete.

Information till markägare

Ett hållbart brukande av naturresurserna är nödvändigt för att inte en mängd arter ska försvinna. Att sprida kunskap om arter och ekologiska sammanhang till markägare, brukare och samhällsaktörer är ett viktigt arbete. En förändring av attityder är fullt möjlig, men det kan vara svårt att nå fram med informationen.

Prioriteringar i länet

Arbetet med områdesskydd i länet kommer under 2016 främst vara inriktat på skog men även våtmarker, vattendrag och marina områden ingår i planeringen. Många av länets skyddade områden är skötselkrävande och är prioriterade. Samarbete med andra aktörer som kommuner, Skogsstyrelsen och Trafikverket prioriteras för att få största möjliga naturvårdsnytta.

Indikatorer som följer upp målet

- » [Föryngring av flodpärlmussla](#)
- » [Häckande fåglar](#)
- » [Häckande fåglar i våtmarker](#)
- » [Häckande fåglar i skogen](#)
- » [Häckande fåglar i odlingslandskapet](#)

Referenser

1. Jämförelse mellan 2010 och 2015 års rödlista. Excelfil från Artdatabanken.
2. [Mål i sikte – De 16 miljö kvalitetsmålen i fördjupad utvärdering 2015](#) – volym 2.
3. [Tillstånd och trender för arter och deras livsmiljöer – rödlistade arter i Sverige 2015](#), Rapport från Artdatabanken.
4. [Redovisning Komplettering av nätverket N2000 i Blekinge 2015](#). Dnr 511-1559-2014.
5. [Life+ -projektet GRACE](#), Länsstyrelsens webbplats.
6. [LIFE+ -projektet Målarmusslans återkomst ger friskare åar](#).
7. [Information om svartmunnad smörbult i Sverige](#). SLU
8. [Ekoaktuellt. Informationsblad från Ekologigruppen](#). Oktober 2015.

LÄNSSTYRELSEN BLEKINGE LÄN

Länsstyrelsen Blekinge län
371 86 Karlskrona
Tel: 010-22 40 000
E-post: blekinge@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/blekinge